

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 500 fr. per jaar

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

Evolutie naar een merkelijke tempering van de solidariteitsband tussen publieke vordering en burgerlijke vordering volgende uit een misdrijf

1. Het « Belgisch Staatsblad » van 10 juni 1961 (blz. 4.864) publiceerde de *wet van 30 mei 1961* « tot » wijziging van de wet van 17 april 1878 bevattende » de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering en tot aanvulling van artikel 32 van de » wet van 11 juni 1874 op de verzekeringen ».

Zij vervangt o.m. door nieuwe bepalingen de artikelen 21 tot 28 van voormelde wet van 17 april 1878.

De nieuwe wet is op 20 juni 1961 in werking getreden, doch, naar luid van haar artikel 3, zijn haar bepalingen van toepassing op de vorderingen, ontstaan uit feiten die aan de inwerkingtreding van de wet voorafgaan, tenzij de termijn van de verjaring reeds bereikt is.

2. Onder de drang naar een meer rechtvaardige aanpassing van het tot nog toe bestaande regime aan eisen gesteld door de met de dag toenemende schadelijke uitwerkselen van het moderne wegverkeer op de fysische integriteit van de mens, huldigt de nieuwe wet, na zeven jarenlange besprekingen in de schoot van de parlementaire commissies en van de Wetgevende Kamers, een loffelijke poging om de gewichtige nadelen en de vaak onbillijke gevolgen te verhelpen, welke, in zake *verjaring*, maar al te dikwijls veroorzaakt werden door de nauwe verbondenheid tussen de uit een strafbaar feit ontstane publieke vordering en de burgerlijke vordering, rechtstreeks of onrechtstreeks gegrond op ditzelfde misdrijf, zelfs wanneer laatstvermelde vordering afzonderlijk ingesteld werd vóór andere jurisdicties dan het strafrecht, hetzij als hoofdvordering, hetzij bij wijze van incidentele of reconventionele eis.

Naar het opzet van de wetgever, is het dan ook *hoofdzakelijk de nieuwe wettelijke regeling van de verjaring der burgerlijke vordering gegrond op een misdrijf*, welke voortaan een einde moet stellen aan het sedert verscheidene jaren in de rechterlijke middens duidelijk waargenomen gevoel van ongerustheid, aldaar gerezen uit het gebrek aan voldoende bescherming van de slachtoffers van een misdrijf tegen de soms vrij onverwachte of willekeurige uitwerking van de strafrechtelijke verjaring.

I. Beginselen van de nieuwe wettelijke regeling.

3. 1°) Als *eerste grondprincipe* geldt : de verjaring van de burgerlijke vordering volgende uit *om het even welk misdrijf* — misdaad, wanbedrijf of overtreding —, na verloop van *vijf volle jaren*, te rekenen van de dag waarop het misdrijf gepleegd werd, zonder dat de burgerlijke vordering evenwel vóór de publieke vordering kan verjaren (nieuw artikel 26).

Vijf jaar is dus een minimumtermijn. Derhalve, zo, bij het verstrijken van die termijn van vijf jaar, de publieke vordering niet verjaard is, zal de burgerlijke vordering een bijkomende termijn genieten tot wanneer de verjaring van de publieke vordering bereikt is. Daaruit volgt dat de daden van stuiting of van schorsing van de verjaring der publieke vordering aan de burgerlijke vordering ten goede zullen komen, in de mate waarin deze stuitings- of schorsingsdaden de termijn van bedoelde verjaring op meer dan vijf jaar hebben gebracht.

Er dient evenwel te worden opgemerkt dat, terwijl het oud artikel 25 der wet van 17 april 1878 bepaalde dat de verjaring van de burgerlijke vordering gestuit werd door de daden die de verjaring stuiten van de publieke vordering, en omgekeerd, deze bepaling in de nieuwe wet niet meer werd overgenomen (1).

Verder, waar het nieuw artikel 26 uitdrukkelijk bepaalt dat de vijfjarige verjaring van de burgerlijke vordering aanvang neemt « te rekenen van de dag waarop het misdrijf is *gepleegd* », wordt hierdoor de toepassing uitgesloten van de regel van het burgerlijk recht, luidens dewelke de verjaring niet loopt tegen de minderjarigen of tussen de echtgenoten (artikelen 2252 en 2253 B.W.) (2).

2°) *Tweede principe* : Benevens handhaving van de regel dat, wanneer de burgerlijke vordering volgende uit een misdrijf te bekwaamere tijd werd ingesteld, de verjaring niet meer loopt tegen de eiser, totdat een in kracht van gewijsde gegane beslissing het geding beëindigd heeft (oud artikel 26, al. 2), huldigt de nieuwe wet het beginsel van de *dertigjarige verjaring* van de burgerlijke vordering strekkende tot vergoeding hetzij van nieuwe schade, hetzij van verergering van

de oorspronkelijke schade, ontstaan sinds de definitieve rechterlijke uitspraak, indien in deze beslissing akte verleend werd aan het slachtoffer van het misdrijf of aan zijn rechthebbenden van hun voorbehoud voor de toekomst (nieuw artikel 27, al. 2).

Rechtspractici en rechters zullen dus voortaan aandachtig moeten nagaan dat het *voorbehoud voor de toekomst* uitdrukkelijk in hun besluiten en beslissingen zou vermeld worden, zoniet wordt de weg naar een latere vordering tot schadeloosstelling wegens nieuwe of vermeerdeerde schade eventueel afgesneden.

3°) *Derde principe* : De toepassing van de twee hierboven bedoelde beginselen op *alle door de bijzondere wetten bepaalde zaken*, onverminderd nochtans de toepassing van de bijzondere bepalingen die de verjaring regelen van de eisen tot invordering van fiscale rechten of geldboeten (nieuw artikel 28).

De verjaringstermijn van de burgerlijke vordering volgende uit een misdrijf voorzien door een bijzondere wet, waarbij kortere verjaringstermijnen bepaald worden, bedraagt dus niettemin vijf jaar (3). Dit is o.m. het geval voor de verjaring van de burgerlijke vordering gegrond op een inbreuk op het algemeen politie-reglement inzake wegverkeer, ofschoon artikel 7 der wet van 1 augustus 1899 op de politie van het vervoer bepaalt dat de publieke vordering en de *burgerlijke eis*, voortvloeiende uit een misdrijf voorzien bij de wet en de verordeningen ter zake, « vervallen » na verloop van één jaar, te rekenen van de dag waarop het misdrijf gepleegd werd (4).

II. Heeft de wet van 30 mei 1961 het kenmerk van de verjaring der burgerlijke vordering volgende uit een misdrijf gewijzigd ?

4. Anders gezegd, wordt deze verjaring voortaan in haar geheel een verjaring onderworpen aan de regelen van het burgerlijk recht, onder voorbehoud van de door de wet bepaalde uitzonderingen, ofwel heeft de wet enkel de verjaringstermijnen van de burgerlijke vordering gegrond op een misdrijf gewijzigd, terwijl deze verjaring voor het overige beheerst blijft door de regelen van de verjaring der publieke vordering ?

Het verslag uit naam van de Kamercommissie voor de Justitie, uitgebracht door de heer Mertens de Wilmars (5) verstrekt aan deze belangrijke vraag een beslissend antwoord : hoewel losser geworden, blijven niettemin de banden tussen de verjaring van de publieke vordering en die van de burgerlijke vordering volgende uit het misdrijf door de wet gestand.

Dienvolgens, al de gevolgen van die verbondenheid tussen beide vorderingen worden door de nieuwe wet behouden, o.m. (6) :

a. de schorsing van de vóór het burgerlijk gerecht ingestelde burgerlijke vordering tot aan de definitieve uitspraak over de publieke vordering, indien deze laatste ook werd ingesteld (artikel 4, wet van 17 april 1878) ;

b. de keuze van het slachtoffer van het misdrijf om zijn vordering tot schadeloosstelling aanhangig te maken hetzij voor de strafrechter, hetzij voor het burgerlijk gerecht (zelfde wetsbepaling) ;

c. de aanvangsdatum van de verjaring van de burgerlijke vordering : de dag waarop het schadeberokkend misdrijf werd gepleegd, en dus niet de dag waarop de schade geleden werd (zie nr. 3, 1° hierboven) ;

d. uitsluiting van de daden die de civielrechtelijke verjaring stuiten (artikelen 2244-2250 B.W.).

Doch hoofdzakelijk handhaaft de wet van 30 mei 1961 het principe dat de verjaring van de burgerlijke vordering, volgende uit een misdrijf, de *openbare orde* raakt, d.w.z. niet vatbaar is voor afstand in de voorwaarden bepaald bij artikelen 2220 tot 2222 B.W., en, in tegenstelling met artikel 2223 B.W., *door de rechter ambtshalve dient te worden opgeworpen*, in elke stand van het geding, zelfs voor de eerste maal vóór het Hof van Cassatie (7). Het door de Kamercommissie voor de Justitie ingewonnen advies van de heer Procureur-generaal bij het Hof van Cassatie, — advies dat in het verslag van de Commissie letterlijk overgedrukt en door de Commissie uitdrukkelijk bijgetreden werd (8) —, sluit dienaangaande elke twijfel uit.

III. Bezwaren van de vroegere wettelijke regeling.

5. Alles samengenomen, betekenen de nieuwe principes door de wet gehuldigd een belangrijke hervorming, tot dewelke de rechtspraak van de Hoven van beroep en van de rechtbanken in aanzienlijke mate heeft bijgedragen. Immers, de door hen aangewende juridische constructies of stellingen, de in hun beslissingen uitgebrachte beschouwingen, ten einde te pogen de onbillijke, ja zelfs onrechtvaardige, gevolgen van de gelijktijdige verjaring der burgerlijke en strafrechtelijke vorderingen uit te schakelen, hebben geleidelijk een storing van de rechterlijke vrede verwekt. Ondanks de standvastigheid van zijn strenge rechtspraak ten overstaan van de door de lagere rechtscollèges aangenomen verslapping van de solidariteitsband tussen beide vorderingen, werd het Hof van Cassatie er ten slotte toe gebracht, althans onrechtstreeks en in bedekte bewoordingen (9), de aandacht van de wetgever te vestigen op de onontbeerlijk geworden wijziging van wetsbepalingen, waarvan het behoud de goedkeuring van de grote meerderheid der rechtspractici alsook van de rechtsleer (10) niet meer kon wegdragen.

Welke waren inderdaad die bezwaren verbonden aan de innige solidariteitsband in zake verjaring tussen de publieke vordering en de burgerlijke vordering volgende uit een misdrijf ?

A. Correctionalisering en contraventionalisering.

6. In de eerste plaats, de meest opvallende schaduwzijde, door de rechtspraktijk soms in een schril licht gesteld : de vaststelling dat de door de strafwet in menigvuldige gevallen verleende *mogelijkheid tot ont-aarding of tot diskwalificering van een misdad in wanbedrijf, en van een wanbedrijf in overtreding, mits aanneming van verzachtende omstandigheden*, maar al te dikwijls het onrechtvaardig en werkelijk ongezond uitwerksel had het slachtoffer van het misdrijf te beroven van een nochtans rechtmatige aanspraak op schadeloosstelling. Niet zeldzaam was dergelijke vaststelling bij contraventionalisering van wanbedrijven, terwijl het onbillijke van de aldus voor het slachtoffer verwekte toestand te meer scherp afgetekend werd dat dit slachtoffer zodanige contraventionalisering, hetzij door het onderzoeksgerecht hetzij door het gerecht van wijzen, doorgaans onmogelijk kon voorzien en evenmin verhinderen.

Bovendien, is het voor het slachtoffer van een misdrijf soms moeilijk of kies zo maar onmiddellijk een bepaalde houding aan te nemen nl. door burgerlijke partijstelling; daartoe is het meestal geboden, althans voorzichtig, het ogenblik af te wachten waarop het gerechtelijk strafonderzoek en de er mede gepaard gaande soms ingewikkelde en langdurige deskundige

onderzoeksverrichtingen, het oorzakelijk verband tussen misdrijf en schade duidelijk zouden hebben vastgelegd, wat het slachtoffer maar eerst normaal kan vernemen wanneer het onderzoek gesloten is en hem machtiging tot inzage van het dossier verleend werd.

De rechtvaardiging van zodanige bezwaren moge o.m. blijken uit het hiernavolgend geval aan de praktijk ontleend, en waarvan de uiteindelijke oplossing wellicht niet vreemd gebleven is aan het uitlokken van het wetgevend initiatief, dat ten slotte op de wet van 30 mei 1961 is uitgelopen.

7. Op 4 juni 1948 bracht een ziekenverpleegster een inspuiting toe aan een onder geneeskundige behandeling verkerend bediende van de N.M.B.S. Deze inspuiting bleek op foutieve wijze te zijn verricht en veroorzaakte de verlamming van de onderste ledematen van de patiënt.

Op 3 februari 1949 legde het slachtoffer een klacht neer bij de Procureur des Konings te Charleroi, die een gerechtelijk strafonderzoek vorderde op grond van artikelen 418-420 S.W.

Uit dit onderzoek rezen bepaalde schuldaanwijzingen tegen de ziekenverpleegster, zodanig dat zij door de raadkamer naar de correctionele rechtbank te Charleroi verwezen werd wegens het onvrijwillig toebrengen van slagen en verwondingen, wanbedrijf waarvan de publieke vordering verjaart na verloop van drie jaar.

Op 11 oktober 1950 had het slachtoffer zich vóór de raadkamer burgerlijke partij gesteld tegen de ziekenverpleegster, terwijl op 12 maart 1951 de C.O.O. van Charleroi, burgerlijk aansprakelijk voor de ziekenverpleegster, door de N.M.B.S. vóór de correctionele rechtbank rechtstreeks gedagvaard werd.

Daar de feiten der telastlegging als wanbedrijf omschreven werden, waren de burgerlijke partijstellingen volkomen op tijd tussenbeide gekomen. Bovendien, was de verjaring van de publieke vordering, die normaal bereikt zou worden op 4 juni 1951, nuttig gestuit geworden op 25 mei 1951, zodat een nieuwe verjaringstermijn van drie jaar aanvang genomen had, die eerst op 4 juni 1954 zou verstrijken.

De correctionele rechtbank te Charleroi, sprak echter de ziekenverpleegster vrij, en verklaarde zich dienvolgens onbevoegd om kennis te nemen van de burgerlijke vordering.

8. Tegen dit vonnis werd door het Openbaar Ministerie en door de burgerlijke partijen hoger beroep ingesteld.

Bij arrest van 10 december 1952, deed het Hof van Beroep te Brussel het aangevochten vonnis te niet: de feiten ten laste van de ziekenverpleegster werden als bewezen verklaard, doch het Hof, bij aanneming van verzachtende omstandigheden, oordeelde aan de verdachte slechts een politiestraf te moeten opleggen, zodat het wanbedrijf gecontraventionaliseerd werd, en gelet op de datum der feiten, de verjaring der publieke vordering vastgesteld werd.

Het Hof van Beroep was evenwel de mening toegedaan dat, alhoewel de verjaring van de publieke vordering, ingekort van drie jaar tot zes maanden, sedert 4 juni 1948 bereikt was, niettemin nog over de burgerlijke vorderingen mocht worden beslist, omdat, terwijl deze vorderingen tegelijkertijd met de publieke vordering regelmatig waren ingesteld geworden binnen de oorspronkelijke verjaringstermijn der publieke vordering, gegrond op een wanbedrijf, de verjaring van de burgerlijke vordering niet gelopen had gedurende

de behandeling van de eis tot herstelling van de schade door het misdrijf veroorzaakt (vroeger artikel 26 al. 2 der wet van 17 april 1878, aldus gewijzigd door artikel 1 der wet van 30 maart 1891).

Dienvolgens, werden verdachte en burgerlijk aansprakelijke partij veroordeeld tot de uitbetaling van een schadevergoeding ten bedrage van 300.000 fr.

Tegen dit arrest hebben verdachte en burgerlijk aansprakelijke partij een voorziening tot cassatie ingesteld.

9. Aan een vaste rechtspraak getrouw ⁽¹¹⁾, die trouwens naderhand andermaal herhaaldelijk bevestigd werd ⁽¹²⁾, heeft het Hof van Cassatie het arrest van het Hof van Beroep te Brussel verbroken ⁽¹³⁾, omdat de verzachtende omstandigheden, waarvan het Hof van Beroep het bestaan had vastgesteld, met het wanbedrijf, en dit van af het plegen ervan, verbonden zijn, en aan dit misdrijf met terugwerkende kracht het kenmerk van een overtredding hadden toegeëigend, zodat de vorderingen der burgerlijke partijen ten onrechte waren toegewezen geworden, vermits deze vorderingen respectievelijk op 11 oktober 1950 en op 12 maart 1951 waren ingesteld, hetzij dus meer dan zes maanden na de laatste stuitingsdaad der publieke vordering, en in elk geval meer dan één jaar (2 maal 6 maanden) na de datum der feiten (4 juni 1948). Derhalve, hadden deze burgerlijke vorderingen de verjaring niet kunnen schorsen vermits zij niet « regelmatig te bekwamer tijd » waren ingesteld, zoals vereist bij art. 26, al. 2 der wet van 17 april 1878 ^(14 15).

10. De zaak werd verwezen naar het Hof van Beroep te Luik, dat zich echter bij de door het Opperste Gerechtshof aangenomen stelling niet neerlegde.

Inderdaad, bij arrest van 23 juni 1954, besloot dit Hof eveneens tot de ontvankelijkheid der burgerlijke vorderingen omdat, zowel naar de tekst als naar de geest van de wet van 30 maart 1891 welke het tweede alinea uitmaakt van artikel 26 der wet van 17 april 1878, blijkt dat, om te oordelen of de burgerlijke vordering, gegrond op een misdrijf, tijdig aanhangig werd gemaakt, enkel het ogenblik waarop deze rechtsvordering werd ingesteld, en slechts het kenmerk van het misdrijf op *ditzelfde ogenblik*, moet inachtgenomen worden. Zo deze burgerlijke vordering aanhangig gemaakt werd op een tijdstip waarop de publieke vordering wegens het wanbedrijf van onvrijwillig toebrengen van slagen of verwondingen niet verjaard was, kon deze burgerlijke vordering door een latere verjaring van de publieke vordering niet beïnvloed worden, zelfs indien laatstgenoemde verjaring terugwerkt: de wet van 30 maart 1891, aldus het Hof van Beroep te Luik, heeft nu juist tot doel de burgerlijke vordering, ingesteld binnen een niet verjaard tijdstip, onafhankelijk te maken van het verder lot der publieke vordering ⁽¹⁶⁾.

11. De ziekenverpleegster en de burgerlijke aansprakelijke partij voorzagen zich een tweede maal in cassatie.

Het Hof van Cassatie, in Verenigde Kamers, verbrak het arrest van het Hof van Beroep te Luik, op grond van de overweging dat laatstvermelde beslissing onverenigbaar was met het arrest van verwijzing ⁽¹⁷⁾, waarbij het arrest van het Hof van Beroep te Brussel was verbroken geworden, daar de vorderingen van de burgerlijke partijen, volgende uit een door het bevoegde rechtscollege gecontraventionaliseerd wanbedrijf en meer dan één jaar na de overtredding ingesteld, verjaard waren, terwijl het bestaan van een

grond van schorsing der verjaring niet bewezen werd. Dienvolgens, aldus het Opperste Gerechtshof, was het instellen der burgerlijke vordering vóór het arrest van contraventionalisering zonder uitwerking; de algehele verbondenheid tussen de verjaring der publieke vordering en deze der burgerlijke vordering volgend uit het misdrijf, is immers een algemeen principe, waarop de wet van 30 maart 1891 slechts één enkele afwijking duldt: de schorsing van de verjaring der burgerlijke vordering voor zover die vordering ingesteld werd vóórleer de verjaring der publieke vordering bereikt is⁽¹⁸⁾. De zaak werd verwezen naar het Hof van Beroep te Gent, dat bij arrest van 5 mei 1955 zich bij de zienswijze van het Hof van Cassatie diende neer te leggen.

12. De samenvatting van deze langdurige procedure kan wel als een treffend voorbeeld worden genoemd van de onbillijke, ja zelfs onredelijke, uitwerkselen waartoe het stelsel der wet van 17 april 1878, en meer bepaald artikel 26 van deze wet, aanleiding heeft kunnen geven: door de rechter over de feiten — in casu het Hof van Beroep te Brussel — werd het schadeberokkenend strafbaar feit uiteindelijk bewezen verklaard; de schuld van de daadster stond dus gerechtelijk vast; desondanks zouden slachtoffer en benadeelde, niet-tegenstaande de aldus erkende principiële rechtmatigheid van hun aanspraak op schadeloosstelling, de geringste vergoeding voor het geleden stoffelijk en moreel leed definitief moeten ontberen, terwijl hen nochtans niet het minste verwijt van malatigheid bij de benaerstiging en de verdediging van hun belangen kon worden gemaakt, en zij uitsluitend machteloos hebben moeten toezien naar de onherstelbare gevolgen van hetgeen ten slotte, bij het bepalen van de straf, wellicht neergekomen is op het luttel verschil van één frank tussen het minimum der correctionele geldstraf en het maximum van de politiegeldboete!

Ten aanzien van dergelijke gevallen, begrijpt men dan ook best de bewoordingen waarin de verslaggever van de wet van 30 mei 1961 vóór de Senaat, de heer senator Lagae, zich uitdrukte, toen hij o.m. uitriep dat het samenvallen van de verjaring der burgerlijke vordering met die van de strafvordering « aanleiding geeft tot schreeuwende onrechtvaardigheden »⁽¹⁹⁾.

Dat ten aanzien van de onkreukbare rechtspraak van het Hof van Cassatie, de hierboven vermelde arresten van het Brusselse en van het Luikse Hof, en verder het bescheiden appél door het Opperste Gerechtshof zelf ingelast in de motieven van zijn arrest van 30 november 1953⁽²⁰⁾, de wetgever ertoe hebben kunnen bewegen, door middel van een duidelijke tekst, zodanige toestanden voor de toekomst te verhelpen, kunnen wel als een verheugend verschijnsel worden beschouwd van een der noodzakelijk geworden aanpassingen van sommige hoofdzakelijke regelen van ons strafprocesrecht aan de eisen van de loutere billijkheid.

B. Nieuwe schade of verergering van schade door het misdrijf veroorzaakt.

13. Doch vooral ten opzichte van een ander aspect van dit probleem, waren zodanige eisen met de dag scherper tot uiting gekomen. Het geldt immers een alledaagse vaststelling dat, in verband met de steeds meer opgedreven snelheidsmogelijkheden der moderne vervoermiddelen, de bij de slachtoffers van verkeersongevallen ermede gepaard gaande toenemende verergering van fysische letselen, waarvan noch het verloop van hun geneeskundige verzorging, noch het

gevaar voor hun in de tijd onverwachte uitwerkselen, naar aard of graad, met zekerheid kunnen voorzien of bepaald worden, de angstwekkende vraag stelt van de toekomst.

Tot nogtoe echter, tot wat kon het baten dat, bij de behandeling van het strafrechtelijk geding tegen de dader van een zwaar verkeersongeval en tevens van de gelijktijdig ingestelde eis tot schadeloosstelling van de gekwetste, het deerlijk gehavend slachtoffer, dat zich rechtmatig bezorgd maakte voor latere verergering van zijn toestand, aan de rechter akte zou aanvragen van voorbehoud voor de toekomst, — wat hem trouwens doorgaans zou toegewezen worden — vermits, in geval de gevreesde verergering zich naderhand mocht voordoen, doch intussen de verjaring der publieke vordering nopens het schadeberokkenend misdrijf bereikt was, elke vordering tot aanvullende schadeloosstelling wegens verjaring toch zou worden afgewezen?

Men kent immers de opvattingen van de wetgever van 1878: een misdrijf moge aanleiding gegeven hebben tot strafrechtelijke veroordeling, ofwel straffeloos gebleven zijn, hoe dan ook, onontvankelijk is de burgerlijke vordering tot herstel van nieuwe of verergerde schade in hoofde van het slachtoffer van dit misdrijf, van zodra de verjaringstermijn der publieke vordering verstreken is. De redenen? Vooreerst, door de onthulling van een ongestraft misdrijf of door de herinnering aan een reeds gewezen strafzaak, zou dergelijke burgerlijke vordering, ter voldoening van een louter privaatrechtelijke belang, een aanstotelijke toestand kunnen veroorzaken of opnieuw opspraak verwekken. Vervolgens, zou, na het verstrijken van een bepaalde termijn, de dader van het schadeberokkenend strafbaar feit in de onmogelijkheid verkeren om de tegen hem ingebrachte beschuldiging doelmatig te bestrijden, en derhalve zijn verdediging te verzeke- ren. Ten slotte dient de schadelijdende partij er toe te worden aangezet zo spoedig mogelijk op te treden derwijze dat het Openbaar Ministerie de bijstand van de burgerlijke partij zou kunnen genieten⁽²¹⁾.

14. Reeds in 1890, ter gelegenheid van de parlementaire besprekingen van het wetsontwerp, dat de wet van 30 maart 1891 zou worden, had de heer Minister Lejeune duidelijk gewezen op de onrechtvaardige toestanden, welke uit zodanige onderwerping van de verjaring der burgerlijke vordering aan die der publieke vordering voortsproten; hij bracht zelfs de wens uit dat de bij de wet van 1878 voor de verjaring der burgerlijke vordering gestelde regelen volledig zouden worden opgeheven⁽²²⁾.

15. Na hem, en dichter bij ons, hebben gezaghebbende rechtsgeleerden, met name de heer Hayoit de Termicourt, Procureur-generaal bij het Hof van Cassatie, en de heer professor René Dekkers, zelfs de *volstrekte ongegrondheid* doen uitschijnen van de redenen die men in de geest van de wet van 1878 meende te vinden om te beslissen dat door de verjaring van de publieke vordering beheerst blijft, de vordering vóór de burgerlijke rechter aanhangig gemaakt door het slachtoffer van een misdrijf, nadat de strafrechter, bij definitieve beslissing, de dader van het misdrijf tot een straf en tot schadeloosstelling heeft veroordeeld, wanneer die nieuwe burgerlijke vordering er enkel toe strekt een aanvullende schadevergoeding te bekomen, gegrond op een schade welke, alhoewel zij haar oorzaak vindt in het misdrijf, nochtans enkel gerezen is na de definitieve beslissing van de strafrechter⁽²³⁾.

16. En toch was de heer Procureur-generaal Hayoit de Termicourt van oordeel dat, ofschoon, zoals hij het bewees, de wetgever van 1878 laatstvermeld geval geenszins had beoogd, niettemin de *tekst* van de wet, bovendien toegelicht door de uitzondering door de wet van 30 maart 1891 in het (oud) artikel 26 al. 2 ingelast, zo klaar en algemeen was, dat deze geen enkel onderscheid kon dulden.

Dienvolgens, zo luidde de conclusie van deze hoge magistraat, de verjaring van om het even welke burgerlijke vordering tot herstelling van de door een misdrijf veroorzaakte schade, — ook die welke, na strafrechtelijke veroordelingsbeslissing van de dader van het misdrijf, er enkel toe strekt aanvullende schade-loosstelling te bekomen — wordt steeds beheerst door de regelen bepaald bij de wet van 1878, en de verjaring wordt dus onderworpen aan dezelfde regelen als die van de verjaring der publieke vordering.

« Dat die wettelijke oplossing veel bezwaren teweegbrengt, zo vervolgde de heer Procureur-generaal, « en tegen de rechtvaardigheid indruist, heeft geen verder betoog... Doch, de wet is de wet en de rechter moet ze toepassen, al komt ze hem als onrechtvaardig voor... » (24).

Bij zijn arrest van 26 oktober 1944 (Pas. 1945, I, 18; Arr. Verbr. 1945, blz. 18) trad het Hof van Cassatie deze zienswijze bij.

17. Nochtans, ook in verband met dit bijzonder aspect van de strakke verbondenheid in zake verjaring van de publieke en de burgerlijke vordering, en gelet op haar algemeen erkende onbillijke uitwerkingen, hebben de Hoven van Beroep en de rechtbanken gepoogd de strengheid der bestaande wetteksten met de noodwendigheden van de maatschappelijke evolutie te verenigen (25).

Hoe verdienstelijk ook deze pogingen mogen worden genoemd, toch bleken de verscheidene voorgestelde oplossingen, van juridisch en zelfs van praktisch standpunt uit, niet te kunnen beaamd worden.

18. Aanvankelijk werd het stelsel uitgedacht van de toekenning aan het slachtoffer van een *provisionele vergoeding*, waarna de zaak « sine die » verdaagd werd, ten einde eventuele aanvullende onderzoeksmaatregelen met betrekking tot verergering van de schade, mogelijk te maken, in de meeste gevallen een deskundig onderzoek; de burgerlijke vordering bleef intussen vóór de rechter aanhangig, en de verjaring geschorst op grond van artikel 26 der wet van 17 april 1878 (26). Wegens praktische bezwaren en in het belang van beide partijen, kon deze oplossing niet gehandhaafd worden, daar zij tot misbruiken aanleiding gaf: terwijl het overladen der zakenrollen het normaal verloop der strafprocedures belemmerde en de rechtsbedeling zelf in het gedrang bracht, bleef intussen de eindbeslissing over het geschil eindeloos aanslepen.

Daarenboven, veronderstelt de vordering tot provisionele schade-loosstelling dat het slachtoffer een verergering van de schade zou voorzien, terwijl het feit deze niet te voorzien de werkelijkheid er van in generlei mate vermindert.

Trouwens, de vordering bij voorraad impliceert het reeds gedeeltelijk ontstaan van een schade. Kan echter als provisioneel worden beschouwd het vonnis, dat de werkelijk veroorzaakte schade geheel vergoedt, en geen provisie verleent voor mogelijke schade als gevolg van een verergering, die zich nog niet heeft voorgedaan en zich misschien nooit zal voordoen? Wij menen het niet (27).

19. Een andere oplossing, welke de gedingvoerende schadelijdende partijen gepoogd hebben te doen aanvaarden, bestond er in het door het slachtoffer bij zijn vordering tot schade-loosstelling uitgedrukt voorbehoud voor de toekomst — voorbehoud waarvan het aan de rechter akte vroeg — als een *voorwaardelijke eis* te beschouwen. Het vonnis, erkent weliswaar aan het slachtoffer noch enig recht, noch enige schuld-vordering; het stelt enkel op authentieke wijze vast dat het slachtoffer voorbehoud heeft gemaakt (28). Doch, zo redeneerde men, dit voorbehoud is toch een waarschuwing, waardoor het slachtoffer zijn voornemen te kennen geeft een aanvullende vergoeding te vorderen in geval de schade mocht verergeren; die waarschuwing geldt dus als een voorwaardelijke eis. In dergelijk stelsel, zou het slachtoffer, door de uitdrukking van zijn voorbehoud, de verjaring stuiten, vermits het slachtoffer een eis zou formuleren, en het voor de stuiting van de verjaring volstaat dat de burgerlijke vordering ingesteld zij binnen de verjaringstermijn van de publieke vordering (29). Dat dit vernuftig stelsel echter in de rechtspraak geen gunstig onthaal kende, dient geen verwondering te baren, vermits louter « mogelijke » schade niet het voorwerp mag uitmaken van een rechtsvordering, daar de « actio ad futurum » niet onwankelijk is (30).

20. De oplossing, die echter tot een deel van de rechtsleer en van de rechtspraak het meest toegang vond, was de ontvankelijkheid van de burgerlijke vordering tot aanvullende schade-loosstelling beschouwd, niet als « actio ex delicto », doch wel als « actio judicati », onderworpen aan de dertigjarige verjaring, en dit vooral wanneer de strafrechter aan het slachtoffer akte had verleend van zijn voorbehoud voor eventuele verzwarende van de reeds in het strafrechtelijk veroordelingsvonnis vastgestelde schade. In dit stelsel zou de eis tot aanvullende schade-loosstelling nog enkel de uitvoering uitmaken van de beslissing waarbij schadevergoeding reeds werd toegekend (31).

Hoe bekoorlijk deze stelling op het eerste gezicht ook mocht blijken, werd zij niettemin door het Hof van Cassatie, bij zijn arrest van 26 oktober 1944 (Pas. 1945, I, 18; Arr. Verbr. 1945, blz. 18) verworpen, omdat de « actio judicati » verleend wordt in geval van « niet-uitvoering van het vonnis », en derhalve slechts betrekking heeft op een « werkelijk uitgesproken veroordeling », terwijl « het feit dat de rechter aan de aanlegger akte verleend heeft van zijn voorbehoud voor de toekomst geen enkel erkenning van recht behelst in hoofde van de aanlegger, en in geen geval gelijk kan gesteld worden met een veroordeling, of met een element van beschikkend gedeelte waarvan de aanlegger de uitvoering kan vorderen ». De rechtsvordering tot aanvullende schade-loosstelling heeft dus geen andere wettelijke oorzaak of rechtsgrond dan het *misdrijf*, dat de schade heeft veroorzaakt en aanleiding heeft gegeven tot de strafvervolgingen; zij is een « actio ex delicto », waarvan de verjaring geregeld wordt door artikel 21 en vlg. der wet van 17 april 1878, en waaraan eveneens deze *nieuwe* burgerlijke vordering is onderworpen (32).

IV. Tussenkost van de wetgever. - De standpunten.

21. Alhoewel al de voor de twee hierboven geschetste aspecten van het probleem vooropgestelde jurisprudentiële oplossingen, in verband met de vigerende wetsbepalingen, juridisch weinig of niet aanvaardbaar bleken, hebben zij nochtans de niet te onderschatten verdienst gehad een toenemende bezorgdheid te weerspiegelen van de organen der rechterlijke macht en van

de rechtzoekenden voor een aangelegenheid, die met de dag meer tegen een gezonde gerechtigheid bleek in te druisen, omdat de wettelijke regeling er van klaarblijkelijk niet meer aangepast was aan de sociale eisen van onze tijd.

De uitgebrachte kritische beschouwingen zouden dan ook reeds in november 1952 weerklank vinden bij de wetgever, toen de heer M. Philippart, ondervoorzitter van de Kamer der Volksvertegenwoordigers, aldaar een wetsvoorstel indiende, strekkende tot schorsing van de verjaring der burgerlijke vordering, indien deze te bekwamer tijd werd ingesteld, en tot het toekennen aan het slachtoffer van recht op aanvullende vergoeding wegens eventuele verergering der schade, indien dit recht door de strafrechtelijke beslissing uitdrukkelijk werd voorbehouden (33).

Het beginsel van dit wetsvoorstel was door de Kamercommissie voor de Justitie eenparig goedgekeurd geworden, toen de Kamerontbinding van 1954 intrad. Naderhand werd het wetsvoorstel echter opnieuw neergelegd (34), doch ditmaal deed de verslaggever van de Commissie, de heer volksvertegenwoordiger H. Lambotte, blijkbaar getroffen door sommige rake opmerkingen van bepaalde rechtsgeleerden (35), uitschijnen dat, afgezien van het zeer verdienstelijke kenmerk van het voorstel, het nochtans aan welbepaalde bezwaren, verbonden aan de gelijktijdige verjaring van de burgerlijke en de publieke vordering, niet verhielp. Het wetsvoorstel bracht o.m. geen verbetering in de toestand van het slachtoffer, waarvan de schade verergert na het verstrijken van de strafrechtelijke verjaring, wanneer de dader van het misdrijf niet veroordeeld is, en de rechter aan het slachtoffer dus geen akte heeft kunnen verlenen van zijn voorbehoud voor de mogelijkheid van nieuwe schade of voor het geval dat de bestaande schade mocht verergeren. Hetzelfde gold trouwens wanneer de vordering van het slachtoffer ondoelmatig werd, tengevolge van de correctionalisering, en vooral van de contraventionalisering van het misdrijf. Ofschoon het verslag enkel besloot tot een louter vormelijke wijziging van de tekst van het voorstel, aarzelde de verslaggever evenwel niet er op te wijzen dat het probleem beter zou worden opgelost door de afschaffing van het beginsel van de gelijktijdigheid van beide verjaringen (36). Dit zou de hervorming zijn welke een jaar later door de Regering ingedend wetsontwerp zou voorstellen (zie verder onder nr. 23).

22. Intussen had echter de Regering op de door de Kamercommissie voor de Justitie aangenomen verbeterde tekst van het wetsvoorstel Philippart amendementen voorgesteld, waarbij o.m. bepaald werd dat, in geval bij de beslissing over de burgerlijke vordering het voorbehoud voor de toekomst, door het slachtoffer of zijn rechtverkrijgenden gemaakt, aanvaard werd, herstelling van de verergering der schade of van nieuwe schade voortspruitende uit het misdrijf slechts kon gevorderd worden binnen een termijn van vijf jaar te rekenen van de uitspraak. Verantwoording van dit amendement was hoofdzakelijk de « haast onoverkomelijke moeilijkheden », welke de dader van het schadeberokkenend misdrijf zou ontmoeten met betrekking tot bewijslevering en eventueel aan te wenden rechtsmiddelen, zo de mogelijkheid om de herstelling van de uit dit misdrijf voortvloeiende schade te eisen mocht blijven bestaan tot bij het verstrijken van de dertigjarige verjaringstermijn van het burgerlijk recht (37).

Wat men er ook moge over denken, zonder de minste bespreking, werd het aldus geamendeerd wetsvoorstel door de Kamer der Volksvertegenwoordigers goed-

gekeurd (38) en op 2 juni 1955 aan de Senaat overgemaakt (39).

23. Terwijl het voorstel vóór de Senaat aanhangig was, werd door de Regering op 16 november 1955 een nieuw wetsontwerp aldaar neergelegd (40), waarbij een integrale hervorming van de wet van 17 april 1878 inzake verjaring van de burgerlijke vordering uit een misdrijf nagestreefd werd, nl. : de invoering van een *eenvormige verjaringstermijn van vijf jaar*, ongeacht de aard van het misdrijf, met mogelijkheid tot schorsing van deze verjaring, voor zover de burgerlijke vordering binnen bedoelde termijn werd ingesteld, en zulks tot wanneer een in kracht van gewijsde gegane beslissing aan het civielrechtelijk geding een einde zou stellen.

Wat het voorbehoud van het slachtoffer voor de toekomst betreft, bleef de Regering bij haar standpunt, vóór de Kamer uiteengezet in de trouwens aldaar reeds goedgekeurde amendering van het wetsvoorstel Philippart (zie hierboven onder nr. 22).

Nochtans huldigde het ontwerp ten aanzien van de publieke vordering in zake overtredingen een verjaringstermijn van één jaar in plaats van zes maanden.

Aan het onderzoek van dit wetsontwerp heeft de Senaatscommissie voor de Justitie verscheidene vergaderingen gewijd en over het ontworpen stelsel grondige besprekingen gevoerd, waarvan het eindverslag, opgesteld door de heer senator Lagae (41) de bezorgdheid betuigt om, in het belang van een gezonde gerechtigheid, de burgerlijke vordering tot schadeloosstelling gegrond op een misdrijf, in verband met de verjaring beslist vrij te maken van haar solidariteitsband met de publieke vordering.

Het vooruitstrevend kenmerk van het door de Senaatscommissie uiteindelijk ingenomen standpunt verdient een bijzondere aandacht, omdat het duidelijk de strekking weergeeft van de evolutie der gedachten omtrent het probleem, waarvoor sinds zoveel jaren tevergeefs naar een geruststellende oplossing gezocht wordt.

24. Afgezien van de gegronde beschouwingen door de Commissie uitgebracht met het oog op de handhaving van de verjaring van zes maanden ten aanzien van de publieke vordering wegens overtredingen behalve verlenging tot één jaar in geval van contraventionalisering van een wanbedrijf (zienswijze die trouwens door het nieuw artikel 21 van de wet van 30 mei 1961 werd bekrachtigd) (42), heeft de Commissie er met klem op gewezen dat door het instellen van een nieuwe verjaringstermijn van vijf jaar, zelfs verlengd in geval de verjaringstermijn van de publieke vordering langer is, het wetsontwerp van de Regering de doelmatigheid van de splitsing van de burgerlijke en de strafrechtelijke verjaring in aanzienlijke mate zou ontzenuwen, en wel om de volgende redenen (43) :

a. In talrijke gevallen kunnen de schadelijke uitwerkselen van een misdrijf eerst waargenomen worden na verloop van verscheidene jaren.

b. Het verlenen aan de slachtoffers van misdrijven van een nieuwe termijn van vijf jaar te rekenen van de datum der rechterlijke beslissing, waarbij hun akte verleend werd van hun voorbehoud voor de toekomst, is geen doelmatige waarborg, vooreerst omdat het mogelijk is dat door het slachtoffer geen verwikkelingen worden voorzien, derhalve geen voorbehoud wordt gemaakt; vervolgens omdat, in geval van fysische letselen met traag en sluipend verloop, de verergering van een bestaande schade pas te voor-

schijn komt na de vijf jaren die op de eindbeslissing volgen (44).

c. De ontvankelijkheid van de eis tot aanvullende schadeloosstelling afhankelijk stellen van een voorbehoud voor de toekomst leidt niet enkel tot het inlassen in de schriftelijke conclusiën van al de gedingvoerende schadelijdende partijen van de zonder enige betekenis geworden stijfformule houdende voorbehoud voor de toekomst, doch hoofdzakelijk, om het even welke beperking van de termijn van ontvankelijkheid van een burgerlijke vordering, ontstaan uit een misdrijf, kan enkel als billijk beschouwd worden indien als vertrekpunt gelden kan, niet het ogenblik van het misdrijf zelf, maar het tijdstip waarop de schade ontstaat, onverschillig of het een verergering weze van een reeds bestaande schade of het openbaren van een nieuwe schade; het is immers slechts van de dag af waarop het slachtoffer zich van de verergering van de schade heeft kunnen vergewissen, dat zijn passieve houding hem zou kunnen verweten worden.

Op grond van deze beschouwingen, en gelet op de grote moeilijkheid om met voldoende objectiviteit de datum te bepalen waarop de verergering of de nieuwe schade gebleken is, kwam de Commissie tot de conclusie dat de burgerlijke vordering volgende uit om het even welk misdrijf aan de *dertigjarige verjaring* van het gemeen recht diende te worden onderworpen.

25. Wat de daartegen *geopperde bezwaren* betreft, was het aan de Commissie gebleken dat ze meer op schijn dan op werkelijkheid rusten, zoals o.m. de beweerdde moeilijkheid na verloop van vele jaren de *omstandigheden van het misdrijf* te bepalen, of het *oorzakelijk verband* te bewijzen tussen het strafbaar feit en de schade.

Een misdrijf geeft inderdaad meestal aanleiding zometeen tot een gerechtelijk strafonderzoek, minstens tot een strafrechtelijk opsporingsonderzoek, waarvan al de nuttige gegevens tot beoordeling van de schuld van de dader en van diens aansprakelijkheid te vinden zijn in een dossier, dat, mits de voorafgaande machtiging van de Procureur-generaal bij het Hof van Beroep, in afschrift of in foto-afdruk aan eisers bundel, voor te leggen aan de burgerlijke rechter, kan worden toegevoegd. Laat staan dat, in vele gevallen, het principe én van de schuld én van de aansprakelijkheid door de strafrechtelijke beslissing worden vastgelegd.

Verder, kan de eventuele bewijsmoeilijkheid omtrent het oorzakelijk verband meestal opgelost worden door een expertise, terwijl de deskundigen hun advies en besluiten doorgaans zullen uitbrengen in verband met de gegevens van het hierboven bedoeld strafrechtelijk dossier en in het licht van de wetenschap en van de ervaring.

En mocht nu de moeilijkheid onoverkomelijk blijken, wat vrij uitzonderlijk is, dan zal hij die schadeloosstelling vordert van zijn eis worden afgewezen. Maar de wet zal ten minste niet dit onrechtvaardig uitwiskel hebben dat, in de gevallen waarin het oorzakelijk verband bewezen werd, het slachtoffer van het misdrijf niettemin van zijn rechtmatige vergoeding moet beroofd worden, uitsluitend omdat verjaring was ingetreden vooraleer de schade tot uiting is gekomen.

26. Gelet op haar besluit de burgerlijke vordering volgend uit een misdrijf te onderwerpen aan de regelen in zake verjaring van het burgerlijk recht, behoorde het aan de Commissie de terugslag te onderzoeken van haar standpunt op de verjaring in zake verzekeringen zowel wat de vordering van het slachtoffer tegen de

verzekeraar betreft als t.o.v. de regresvordering van de verzekerde tegen de verzekeraar.

Dit onderzoek (45) kan als volgt samengevat worden :

a. De vordering van het *slachtoffer* tegen de *verzekerde* verjaart met *dertig jaar*.

b. de *regresvordering* van de *verzekerde* tegen de *verzekeraar* verjaart met *drie jaar* te rekenen van de gerechtelijke eis van het slachtoffer, hetzij het gaat om een oorspronkelijke eis tot schadeloosstelling, hetzij het een latere eis betreft ingevolge een verergering der schade of het ontstaan van een nieuwe schade. In die zin, moest dus naar het voorstel van de Commissie, artikel 32 der wet van 11 juni 1874 op de verzekeringen worden aangevuld.

c. De rechtstreekse vordering van het *slachtoffer* tegen de *verzekeraar* verjaart insgelijks met *drie jaar*.

27. De baanbrekende, doch evenwel doorzichtig en grondig overwogen zienswijze van de Senaatscommissie bleek, bij de algemene behandeling van het wetsontwerp vóór de Senaat, veel kans te hebben door de Hoge Vergadering te worden goedgekeurd, toen, de dag zelf van de bespreking (46), door de heer senator C. De Baeck andermaal amendementen werden ingediend, die ten slotte het standpunt ingenomen door de Regering in haar wetsontwerp van 16 november 1955 hernamen, o.m. : het stelsel van de vijfjarige verjaring van de burgerlijke vordering volgende uit om het even welk misdrijf, te rekenen van de dag waarop het gepleegd werd, en, in geval de burgerlijke vordering te bekwaamere tijd werd ingesteld, de schorsing van die verjaringstermijn tot dat een in kracht van gewijsde gegane beslissing aan het geding een einde heeft gesteld, met dien verstande nochtans dat, indien de beslissing enig voorbehoud inhield, de eis strekkend om daarover uitspraak te doen binnen vijf jaren na de beslissing moest worden ingesteld (47).

Op voorstel van de toenmalige Minister van Justitie de heer A. Lilar, werd de bespreking van deze amendementen naar een latere vergadering van de Senaat verdaagd (48); deze ging eerst door op 21 november 1957 (49).

28. Bij de besprekingen gevoerd tijdens laatstvermelde vergadering (50), kwam, in de schoot van de Senaat, een duidelijk verzet tot uiting tegen de mogelijkheid, niet zo zeer om, na het verstrijken van een lange termijn sinds het schadeberokkenend misdrijf of zijn berechting, een aanvullende schadeloosstelling te eisen wegens verergering van de schade, doch vooral om, na verloop van een tijdspanne die meer dan negenentwintig jaar kon bedragen sinds het schadelijk feit, voor het eerst een geding tot het verkrijgen van schadevergoeding nog te kunnen instellen. Tot rechtvaardiging van dit verzet werd hoofdzakelijk gewezen op de noodzakelijkheid, zowel van individueel en familiaal standpunt uit, als in het algemeen en maatschappelijk belang, de *rechtsveiligheid* zoveel mogelijk te handhaven. Deze zou ongetwijfeld niet gediend worden door het feit dat bv. iemand, die een ongeval heeft veroorzaakt, er meer dan negenentwintig jaar nadien nog niet zeker van is dat hij niet als burgerlijk aansprakelijk voor dit ongeval zou worden aangesproken; noch door het feit dat, na het overlijden van iemand die lang geleden een ongeval veroorzaakte, zijn erfenamen de vraag moeten stellen of zij al dan niet de nalatenschap kunnen aanvaarden zonder gevaar te lopen aan een vordering tot schadeloosstelling te worden blootgesteld; noch door het feit dat de verzekeringsmaatschappijen, die de risico's van ongevallen

dekken, de dossiers van al de ongevallen die zich voordeden gedurende de dertig voorgaande jaren moeten bijhouden, omdat zij niet weten of er soms nog geen bijkomende vordering zal worden ingesteld⁽⁵¹⁾. Verder dienen, in deze aangelegenheid, niet enkel de verkeersongevallen en al hun soms langdurige of onvoorzienbare schadelijke uitwerkselen te worden ingezien; er mag bovendien niet uit het oog verloren worden dat de gelijkstelling van de verjaring van de burgerlijke vordering volgend uit een misdrijf met die van het gemeen recht van de civiele wet tot gevolg zou hebben dat *alle* misdaden, *alle* wanbedrijven, *alle* overtredingen aanleiding zouden kunnen geven tot dertig jaar na de feiten tot een nieuw burgerlijk geding, waardoor de opgerakelde strafzaak een nochtans herstelde openbare vrede andermaal zou komen storen, en de destijds schuldig bevonden en veroordeelde dader opnieuw aan opspraak en openbaar misprijzen zou worden blootgesteld, terwijl hij nochtans sedert zijn veroordeling zijn misstap heeft uitgeoefend, misschien naderhand in eer werd hersteld, en sindsdien een eerbaar bestaan heeft en een voorbeeldig leven leidt⁽⁵²⁾.

Onder de indruk van deze argumentering, waarvan het belang en de draagwijdte niet hoefde te worden onderschat, en welke trouwens herinnerde aan de bezwaren geopperd tijdens de besprekingen der wet van 17 april 1878 (zie voetnoot nr. 21), nam de Senaat uiteindelijk de beslissing het wetsontwerp voor verder onderzoek terug naar de Senaatscommissie voor de Justitie over te maken, temeer daar deze aan dit welbepaald aspect van het probleem geen voldoende aandacht bleek te hebben voorbehouden⁽⁵³⁾.

29. Zonder in haar vroeger ingenomen radicaal standpunt te verstarren, doch wel integendeel met een bewonderenswaardige objectiviteit, heeft de Senaatscommissie er naar gestreefd zowel het algemeen belang als dit van de dader van het strafbaar feit met de geboden bescherming van het slachtoffer van het misdrijf overeen te brengen.

Zij kwam aldus tot het besluit dat, ofschoon het niet uitgesloten is dat eerst na jaren de eerste verschijnselen kunnen waargenomen worden van een door een misdrijf veroorzaakte kwaal, deze eventualiteit *zo uitzonderlijk* blijkt dat het beginsel van de vijfjarige verjaring ten slotte kon aanvaard worden.

Daarentegen, kon de Commissie niet aannemen dat, zoals het Regeringsontwerp het bepaalde, de termijn voor het instellen van een eis als gevolg van een *verergering* der schade, tot vijf jaar zou worden beperkt te rekenen van de beslissing, die, tijdens de eerste procedure tot schadeloosstelling, aan het slachtoffer akte had verleend van zijn voorbehoud voor de toekomst. Ten aanzien van de vordering wegens verergering, kon de Commissie dan ook slechts vrede nemen met de *dertigjarige verjaring* te rekenen van voormelde beslissing, zodat deze vordering het kenmerk verkreeg van een werkelijke « *actio judicati* »⁽⁵⁴⁾.

30. Het is deze laatste zienswijze welke eindelijk door de Senaat werd bijgetreden⁽⁵⁵⁾ en goedgekeurd⁽⁵⁶⁾. Het aldus geamendeerd wetsontwerp werd naar de Kamer der Volksvertegenwoordigers teruggestuurd⁽⁵⁷⁾, waar het, na eveneens de instemming te hebben verkregen van de Commissie voor de Justitie⁽⁵⁸⁾, zonder de minste bespreking meer en bij eenparigheid van stemmen aangenomen werd⁽⁵⁹⁾.

V. Besluit.

31. Bij het einde van deze uiteenzetting omtrent de

evolutie naar desolidarisering van de publieke vordering, tot hetwelk het misdrijf aanleiding geeft, en de burgerlijke vordering, volgende uit die strafbaar gestelde handeling en haar schadelijke gevolgen of uitwerkselen, komt men tot de vaststelling dat de wet van 30 mei 1961 ten slotte een vergelijk betekent tussen twee strekkingen.

Op de weg naar een geboden aanpassing van allerlei bepalingen van ons strafprocesrecht aan de eisen van de moderne gemeenschap, bewandelt zij, naar nationale doch dikwijls zeer wijze traditie, het middenpad tussen twee stellingen⁽⁶⁰⁾:

de *maximalistische opvatting* van de volstreckte gelijkstelling inzake verjaring tussen de burgerlijke vordering gegrond op een al dan niet gestraft misdrijf, en die welke haar rechtsgrond put uit een contractuele tekortkoming of een niet strafbaar gestelde onrechtmatige daad, a.g., naar het eerste standpunt ingenomen door de Senaatscommissie voor de Justitie in 1957⁽⁶¹⁾, het radicaal losrukken van de burgerlijke vordering uit haar vroeger nauw verband met de strafrechtelijke verjaring, wanneer deze vordering haar rechtsgrond moet vinden in het schadeberokkend misdrijf;

de *minimalistische opvatting* van degenen die, zonder nochtans het stelsel der wet van 1878 te willen handhaven, evenwel, zoals de Regering vóór de Kamer in mei 1955⁽⁶²⁾, de hervorming wilden beperken tot een eerder vrij schuchtere toegeving aan het verhelpen van de thans herhaaldelijk gebleken willekeurige of onbillijke uitwerking van de verjaring der publieke vordering op de uitoefening van het recht tot schadevergoeding, en wel tot algehele schadeloosstelling, van het slachtoffer van het misdrijf.

Van zuiver juridisch standpunt uit bekeken, zal die transactionele oplossing sommigen wellicht niet tevreden stellen.

Wanneer men echter de argumentering, welke tot staving van de ene en van de andere stelling naar voren werd gebracht, nauwkeurig nagaat en zakelijk overweegt, kan, naar onze bescheiden mening, bezwaarlijk worden ontkend dat deze tussenoplossing ten slotte het enig gepaste middel bleek om de gebiedende maatschappelijke eisen van de rechtsveiligheid overeen te brengen met de rechtmatige verzuchtingen naar meer rechtvaardigheid.

In elk geval, blijkt de wet van 30 mei 1961 reeds als een merkelijke verbetering⁽⁶³⁾ te kunnen worden aangemerkt ten opzichte van sommige door rechtspraak en rechtsleer voorheen met klem onderstreepte wansmakelijke toestanden.

Raymond MATTHYS,

Advokaat,

Assistent aan de Rijksuniversiteit te Gent.

(1) *Parl. Besch., Kamer, Zitt. 1958-1959*, nr. 271/4, Verslag namens de Commissie voor de Justitie uitgebracht door de hr. Mertens de Wilmars, blz. 2 en 3.

(2) Advies van de Procureur-generaal bij het Hof van Cassatie, overgenomen in het verslag vermeld onder nr. 1 hierboven, blz. 5.

(3) *Parl. Besch., Senaat, Zitt. 1955-1956*, nr. 15, Wetsontwerp, blz. 4. — *Parl. Besch. Senaat, Zitt. 1956-1957*, nr. 158, Verslag Senaatscommissie voor de Justitie van de hr. Lagae, blz. 9 in fine.

(4) Zie ook: voor de jachtmisdrijven, art. 28 der wet van 28 februari 1882; voor de riviervisvangstmisdrijven, art. 33 der wet van 1 juli 1954; voor de perstmisdrijven, art. 12 van het dekreet van 20 juli 1831.

(5) *Parl. Besch., Kamer, Zitt. 1958-1959*, nr. 271/4, blz. 4 tot 6.

(6) Zie o.m.: Conclusiën van de Procureur-generaal vóór Cass., 17 mei 1957, Pas. 1957, I, 115.

(7) Zie o.m.: Cass., 8 juli 1955, Pas. 1955, I, 1218 en noten 1 en 2; Arr. Cass. 1955, blz. 917, met verwijzing naar noot 1

onderaan *Cass.*, 16 februari 1948, Pas. 1948, I, 111; Arr. *Cass.* 1948, blz. 99. — Zie ook: *Braas*: «*Précis de procédure pénale*», 3e dr., 1950, B.I., nr. 255, blz. 204-205 en voetnoten 1 en 2, blz. 205 en 206; *Th. Collignon en J. Closon*, «*La citation directe de la partie lésée*», 1942, blz. 264-265; *R. Van Roye*, «*Manuel de la partie civile*», 1945, nr. 590, blz. 581-582; *J. Simon*, «*Strafvordering*», 1949, B. II, nrs. 1262-1263, blz. 669-671.

(8) *Parl. Besch.*, *Kamer*, *Zitt.* 1958-1959, nr. 271/4, blz. 4 tot 6.

(9) «...In de huidige toestand der wetgeving...», zo luidt het cassatie-arrest van 30 november 1953, Pas. 1954, 1954, I, 261; Arr. *Cass.* 1954, blz. 223-224.

(10) *R. Dekkers*, «*Twee Houdingen*», R.W. 1954-1955, kol. 1500, nr. 8.

(11) *Cass.*, 2 november 1841, Pas. 1841, I, 360; *Cass.*, 7 mei 1861, Pas. 1861, I, 282; *Cass.*, 7 januari 1935, Pas. 1935, I, 99; *Cass.*, 7 oktober 1940, Pas. 1940, I, 244; *Cass.*, 7 oktober 1942, Pas. 1942, I, 223 en noot 3; *Cass.*, 7 januari 1946, Pas. 1946, I, 4; *Cass.*, 28 februari 1946, Pas. 1946, I, 91; *Cass.*, 18 oktober 1948, Pas. 1948, I, 575; *Cass.*, 3 januari 1949, Pas. 1949, I, 4; *Cass.*, 21 maart 1949, Pas. 1949, I, 213; *Cass.*, 4 juli 1949, Pas. 1949, I, 504; *Cass.*, 22 mei 1950, Pas. 1950, I, 666; *Cass.*, 22 juli 1950, Pas. 1950, I, 843; *Cass.*, 6 november 1950, Pas. 1951, I, 120; *Cass.*, 22 oktober 1951, Pas. 1952, I, 89; *Cass.*, 17 november 1952, Pas. 1953, I, 163; *Cass.*, 16 maart 1953, Pas. 1953, I, 538.

(12) *Cass.*, 22 november 1954, Pas. 1955, I, 259; *Cass.*, 19 november 1956, Pas. 1957, I, 287; *Cass.*, 11 maart 1957, Pas. 1957, I, 830; *Cass.*, 10 februari 1958, Pas. 1958, I, 627; *Cass.*, 6 oktober 1958, Pas. 1959, I, 129.

(13) *Cass.*, 30 november 1953, Pas. 1954, I, 261; Arr. *Cass.* 1954, blz. 223-224; R.D.P. 1953-1954, blz. 407 en de opmerkingen.

(14) Terloops, dient te worden opgemerkt dat de laatste stuitingsdaad vóór 4 juni 1949, dagtekende van 10 mei 1949, doch niet in aanmerking kon komen omdat tussen de datum der feiten en de datum van het verstrijken der zes eerste maanden, geen enkele stuitingsdaad verricht werd. Inderdaad, de klacht werd eerst ingediend op 3 februari 1949, dus buiten de termijn van zes maanden.

(15) De vraag kan gesteld worden of het Hof van Beroep te Brussel, gelet op de aanzienlijke belangen van de burgerlijke partijen, doch in verband met de vaste rechtspraak aan het Hof van Cassatie, in het onderworpen geval geen blijk had moeten geven van meer praktische geest, terwijl het belang van de verdachte geen zware straf op te lopen, evenzeer kon worden in acht genomen: immers, in plaats van een politiestraf uit te spreken, had het Hof aan het ten laste gelegde misdrijf zijn oorspronkelijke kenmerk van wanbedrijf kunnen behouden door, eveneens bij aanneming van verzachtende omstandigheden, slechts het minimum der correctionele geldboete (26 fr.) uit te spreken; in zodanig geval, werd de ontvankelijkheid en de toewijzing der burgerlijke vorderingen onaanvechtbaar.

(16) Zie de samenvatting van het arrest van het Hof van beroep te Luik in het advies van eerste-advokaat-generaal Janssens de Bisthoven, R.D.P. 1954-1955, blz. 565 en volg.

(17) *Cass.*, 30 november 1953 (zie noot nr. 8 hierboven).

(18) *Cass.* (Ver. Kamers), 16 februari 1955, Pas. 1955, I, 649; Arr. *Cass.* 1955, blz. 499-501 en de voetnoten blz. 499; R.D.P. 1954-1955, blz. 564; R.W. 1955-1956, kol. 534. — Het Hof velde uitspraak in Verenigde Kamers omdat het middel tot staving van de voorziening in cassatie hetzelfde was dan het middel, dat door het arrest van verwijzing van 30 nov. 1953 (zie noot 8 hierboven) was aangenomen geworden (art. 1, wet van 7 juli 1865).

(19) *Parl. Hand.*, *Senaat*, *Zitt.* 1957-1958, nr. 6. Vergadering van 21 november 1957, blz. 108.

(20) Trouwens, negen jaar vroeger eindigde de heer Procureur-generaal Hayoit de Termicourt, toenmalig eerste-advokaat-generaal bij het Hof van Cassatie, reeds zijn gekend advies, dat het cassatie-arrest van 26 oktober 1944 voorafgaat (zie infra noot 19) met de woorden: «...er blijft ons over de hoop te koesteren dat de wetgever binnenkort de bepalingen van de wet van 17 april 1878 zal wijzigen met inachtneming van de vereisten der billijkheid en van de rechtmatige belangen der burgerlijke partijen» (Arr. *Cass.* 1945, blz. 21, kol. 2).

(21) *Parl. Besch.*, *Kamer*, *Zitt.* 1876-1877, Memorie van toelichting der wet van 17 april 1878, blz. 175.

Parl. Hand., *Kamer*, *Zitt.* 1877-1878, Tussenkomsst van de Thonissen, blz. 67.

De Page, «*Traité élém. dr. civ.*», B. VII, nrs. 1359 en vlg. *Braas*, «*Précis de procédure pénale*», 3e dr., 1950, B.I., nr. 255, blz. 204.

J. Constant, «*La recevabilité de l'action civile devant les juridictions répressives et sa prescription*». — Mededeling aan de Studiedagen van 9 en 10 mei 1958, ingericht door het «Institut de science criminelles et pénitentiaires» van de Rechtsfaculteit van de Universiteit te Straatsburg. — *Annales de la Faculté de Droit de Liège* 1958, blz. 323-325.

(22) *Parl. Han.*, *Kamer*, *Zitt.* 189-1891, blz. 645 en 652; *Pasinomie* 1891, blz. 175.

Zie ook het verslag van graaf Thierry de Limburg-Stirum, voorzitter van de Senaatscommissie voor de Justitie, *Pasinomie* 1891, blz. 178.

(23) In zijn advies dat het cassatie-arrest van 26 oktober 1944 (Pas. 1945, I, 18; Arr. *Cass.* 1945, blz. 18) voorafgaat, heeft de hr. Procureur-generaal Hayoit de Termicourt, als dan eerste-advokaat-generaal bij het Hof van Cassatie, als volgt de argumentering weerlegd van degenen, die de strakke verbandenheid tussen de verjaring der publieke vordering en die van de burgerlijke vordering strekkende tot aanvullende schadeloosstelling na definitieve berechting

van het misdrijf, uit de geest menen te putten, waarmede de wetgever van 1878 bezielde was:

1) Aanstotelijke toestand veroorzaakt door het feit dat het slachtoffer het bestaan zou kunnen bewijzen van een misdrijf dat voor vervolging door het openbaar ministerie niet meer vatbaar is. Deze beschouwing valt, in onderhavig geval, zonder voorwerp, vermits, op de vervolging van het openbaar ministerie een definitieve rechterlijke beslissing tussenbeide is gekomen, waarbij verklaard werd dat de verwerder het ten laste gelegde misdrijf heeft gepleegd zodat, ver van in vergetelheid te zijn geraakt, het misdrijf integendeel door een publieke beslissing vastgesteld en gestraft werd.

2) Krenking van het verdedigingsrecht van de verdachte: dergelijke redenen zijn evenmin gegrond, wanneer de schuld van de verdachte, d.w.z. het misdrijf, reeds vastgesteld werd door een rechterlijke beslissing die «*erga omnes*» kracht van gewijsde heeft verkregen.

3) Aanzetting van de burgerlijke partij tot spoedig optreden opdat het openbaar ministerie haar bijstand zou kunnen genieten: die bijstand heeft geen belang meer in geval een strafveroordeling tegen de dader van het misdrijf werd uitgesproken en aldus de aan de maatschappij toegebrachte schade hersteld werd.

Het is dan ook duidelijk, — zo besloot deze gezaghebbende magistratuur — dat de aandacht van de wetgever niet eens gaande gemaakt werd op het geval waar de burgerlijke vordering ingesteld werd na een strafrechtelijk veroordelingsvonnis, en evenmin op het geval waar een aanvullende burgerlijke vordering ingesteld wordt na een vonnis dat de verdachte tegelijkertijd tot straf en tot schadeloosstelling van het slachtoffer veroordeelt.

Goedkeurende verwijzing naar de hierboven samengevatte redenering vindt men in de noot van de hr. professor René Dekkers, «*Du dommage en germe*», na het arrest van het Hof van Beroep te Luik, d.d. 11 juli 1952, R.C.J.B. 1953, blz. 88-89, meer bepaald blz. 96, nr. 8. — Zie ook: *J. Constant*, op. cit. (hierbovenstaande noot nr. 21), blz. 329-330.

(24) Omtrent dit standpunt, leze men de vrij scherpe kritiek uitgebracht door de hr. professor René Dekkers in R.C.J.B. 1953, op. cit. (zie hierboven vermelde noot nr. 19), blz. 97, nr. 10, alsook in R.W. 1954-1955, op. cit. (zie hierboven vermelde noot nr. 6), kol. 1502, nr. 11.

(25) Ook in *Frankrijk*, waar de wet van 31 december 1957 houdende het nieuw Wetboek van Strafvordering (J.O., 8 januari 1958) sedertdien de vroeger vigerende bepalingen dienaangaande heeft afgeschaft en vervangen (zie art. 2, 3 tot 8, 10 en de afschaffing van art. 637 en 638 van het vroeger W.Sv.), kon hetzelfde verzet van de Hoven van Beroep en rechtbanken (Rennes, 6 juli 1936, Rec. Rennes 1936, 426; Douai, 24 juli 1952, D. 1953, 67; S. 1954, 2, 81 en noot R. Meurisse; Aix-en-Provence, 6 oktober 1955, J.C.P. 1955, Jurisprudence, blz. 670-671 en voorlichtingsnoot) tegen de rechtspraak van het Cassatiehof worden vastgesteld (zie: *Cass. fr.*, 18 november 1895, D.P. 1898, 1, 497; *Cass. fr.*, 22 oktober 1928, D.P. 1929, I, 159 en noot M.N.; S. 1929, 1, 97 en noot L. Hugueney; *Cass. fr.*, 24 juni 1941, D.C. 1942, 120; *Cass. fr.*, 18 december 1952, D. 1953, 167). — Zie ook: *Dalloz*, *Encycl. Jur.*, Rép. Dr. criminel, Tw «*Action civile*», door P. Bouzat, nr. 135.

(26) Noot van Mters O. Malter en Orianne, respectievelijk onder Rb. Nijvel, 7 juni 1938, R.G.A.R. 1939, 2895 en *Corr. Luik*, 20 oktober 1952, J.T. 1953, 255.

(27) Prof. R. Dekkers, R.C.J.B. 1953, op. cit. (zie bovenstaande noot (nr. 19), blz. 95, nr. 6. — Zie ook: *Parl. Besch.*, *Senaat*, *Zitt.* 1956-1957, nr. 158, blz. 3. Verslag van de Senaatscommissie voor de Justitie. Vergadering van 27 februari 1957.

(28) *Cass.*, 26 oktober 1937, R.D.P. 1937, blz. 1347; *Cass. fr.*, 4 maart 1896, D.P. 1896, 1, 263; *Cass. fr.*, 22 oktober 1902, 1, 564.

(29) Prof. R. Dekkers, R.C.J.B. 1953, op. cit. (zie bovenvermelde noot nr. 19), blz. 95, nr. 5. — Zie ook: *Parl. Besch. Senaat*, op. cit. (zie bovenstaande noot nr. 22).

(30) Rb. Brussel, 19 januari 1957, R.G.A.R. 1957, nr. 5903.

(31) *Pirson et De Villé*, «*Traité de la responsabilité civile extra-contractuelle*», B.II, nr. 317bis; Rb. Brussel, 19 okt. 1929, R.G.A.R. 1930, nr. 680; Brussel, 21 januari 1931, R.G.A.R. 1933, nr. 1596; Gent, 30 mei 1941, Bull. Ass. 1941, blz. 914; Luik 11 juli 1952, Pas. 1953, II, 20; Jur. Liège 1952-1953, blz. 113; R.C.J.B. 1953, blz. 89 en noot van de hr. prof. René Dekkers, die het principe van de «*actio judicati*» aanvaardt omdat de redenen die de wetgever van 1878 ertoe hebben aangezet de verjaring van de burgerlijke vordering aan de verkorte verjaringstermijn van de publieke vordering te onderwerpen niet meer gelden van zodra de publieke vordering tijdig ingesteld en berecht werd (zie blz. 98, nr. 11 van bedoelde noot).

(32) Men raadplege dienaangaande het merkwaardig advies van de hr. Procureur-generaal Hayoit de Termicourt, Arr. *Cass.* 1945, blz. 18 tot 21.

In zelfde zin werd beslist door: Brussel, 10 april 1943 (bestreden arrest onderworpen aan de beoordeling van het Hof van Cassatie dat de voorziening verwerpt bij arrest van 26 oktober 1944); Rb. Hoei, 22 november 1954, Jur. Liège 1954-1955, blz. 108; Rb. Luik, 18 mei 1955, Jur. Liège 1955-1956, blz. 59; Brussel, 25 januari 1956, Bull. Ass. 1956, blz. 395; Brussel, 20 juni 1956, Pas. 1957, II, 115; Brussel, 12 jan. 1957, Pas. 1958, II, 142; R.G.A.R. 1957, nr. 5904; Rb. Brussel, 19 januari 1957, Bull. Ass. 1957, blz. 758; Rb. Dinant, 14 jan. 1959, Jur. Liège 1958-1959, blz. 275.

(33) *Parl. Besch.*, *Kamer*, *Zitt.* 1952-1953, nr. 19, Vergadering van 18 november 1952.

(34) *Parl. Besch.*, *Kamer*, *Buit. Zitt.* 1954, nr. 19/1. Vergadering van 11 mei 1954.

(35) O.m. Prof. R. Dekkers in zijn noot « *Du dommage en germe* », R.C.J.B. 1953, blz. 93 tot 99, meer bepaald nr. 12, blz. 98 en 99.

(36) *Parl. Besch., Kamer, Zitt. 1954-1955*, nr. 19/2. Vergadering van 15 december 1954. Verslag van de hr. Lambotte, blz. 2.

(37) *Parl. Besch., Kamer, Zitt. 1954-1955*, nr. 19/3. Vergadering van 13 mei 1955.

(38) *Parl. Hand., Kamer, Zitt. 1954-1955*, Vergaderingen van 31 mei 1955 (onderzoek en bespreking) en van 2 juni 1955, blz. 18 8 (stemming).

Op de 192 leden die aan de stemming deelnamen waren er 166 stemmen vóór, 12 stemmen tegen en 14 onthoudingen.

Eén van de onthouders was de auteur zelf van het wetsvoorstel, de hr. Philippart, die tot staving van zijn onthouding, terecht aanvoerde dat de goedkeuring van het door de Regering geamendeerd wetsvoorstel, het beginsel, waarop het wetsvoorstel bij zijn ontstaan gegrond was en dat door de Kamercommissie voor de Justitie eenparig was aangenomen, van zijn praktische draagwijdte had ontdaan; de op 5 jaar gebrachte verjaringstermijn, aldus de hr. Philippart, zou volstrekt onvoldoende zijn om het door het slachtoffer gemaakte voorbehoud te waarborgen. Terwijl de Kamercommissie voor de Justitie niets eens over de tekst van de Regering werd geraadpleegd, koesterde de hr. Philippart de hoop dat de Senaat aan het wetsvoorstel zijn oorspronkelijke en werkelijke draagwijdte zou terugschikken.

(39) *Parl. Besch., Senaat Zitt. 1954-1955*, nr. 252. Vergadering van 2 juni 1955.

(40) *Parl. Besch., Senaat, Zitt. 1955-1956*, nr. 15. *Parl. Hand., Senaat, Zitt. 1955-1956*, nr. 2. Vergadering van 16 november 1955, blz. 12.

(41) *Parl. Besch., Senaat, zitt. 1956-1957*, nr. 158. Vergadering van 27 februari 1957.

(42) *Parl. Besch., Senaat, Zitt. 1956-1957*, nr. 158. Verslag van de Senaatscommissie voor de Justitie, blz. 4 en 5. — Men raadplege bovendien de rake terechtwijzingen gedaan door de hr. senator-verslaggever Lagae, in verband met een amendement ingediend door de hr. senator C. De Baeck, strekkende tot invoering van een éénvormige verjaringstermijn van één jaar van de publieke vordering wegens al de overtredingen en de gecontraventionaliseerde wanbedrijven: *Parl. Hand., Senaat, Zitt. 1957-1958*, nr. 6. Vergadering van 27 november 1957, blz. 106 en 107. Naar aanleiding van dit optreden werd het amendement van de hr. senator De Baeck, dat ten slotte het door de Senaatscommissie verworpen voorstel van de Regering had hernomen, definitief afgewezen (zie zelfde *Parl. Hand.*, blz. 107, kol. 1).

(43) *Parl. Besch., Senaat, Zitt. 1956-1957*, nr. 158. Verslag van de Senaatscommissie voor de Justitie, blz. 6 en 7; *Parl. Hand., Senaat, Zitt. 1956-1957*, nrs. 66-67. Vergaderingen van 4 april 1957, blz. 1226.

(44) Zie bv.: *Luik, 11 juli 1952*, R.C.J.B. 1953, blz. 89.

(45) *Parl. Besch., Senaat, Zitt. 1956-1957*, nr. 158. Verslag van de Senaatscommissie voor de Justitie, blz. 8 en 9.

(46) *Parl. Hand., Senaat, Zitt. 1956-1957*, nrs. 66-67. Vergaderingen van 4 april 1957, blz. 1225 tot 1227.

(47) *Parl. Besch., Senaat, Zitt. 1956-1957*, nr. 232. Vergadering van 4 april 1957.

(48) *Parl. Hand., Senaat, Zitt. 1956-1957*, nrs. 66-67. Vergaderingen van 4 april 1957, blz. 1226 in fine en 1227.

(49) *Parl. Hand., Senaat, Zitt. 1957-1958*, nr. 6. Vergadering van 21 november 1957, blz. 105-111.

(50) Zie hoofdzakelijk de tussenkomsten van de hh. senatoren De Baeck, Ancot, Nihoul, Van Impe, Struye, Coulonvauw, Rolin, alsmede van de verslaggever, de hr. Lagae, en van de hr. Minister van Justitie A. Lilar. — *Parl. Hand., Senaat, Zitt. 1957-1958*, nr. 6. Vergadering van 21 november 1957, blz. 105-111.

(51) Voorbeelden aangehaald door de hr. senator De Baeck. *Parl. Hand., Senaat*, vermeld onder noot nr. 49, blz. 107 en 108.

(52) Dit aspect van het probleem werd in zeer gepaste bewoordingen toegelicht door de hr. senator Struye. *Parl. Hand., Senaat*, vermeld onder noot nr. 49, blz. 109 (kol. 2) en 110.

(53) Voorstel van de hr. senator Coulonvauw: *Parl. Hand.* vermeld onder noot nr. 49, blz. 111.

(54) *Parl. Besch., Senaat, Zitt. 1958-1959*, nr. 202. Vergadering van 2 juni 1959. Aanvullend verslag van de hr. senator Lagae uit naam van de Senaatscommissie voor de Justitie.

(55) *Parl. Hand., Senaat, Zitt. 1958-1959*. Bespreking. Vergadering van 10 juni 1959.

(56) *Parl. Hand., Senaat, Zitt. 1958-1959*. Aanneming. Vergadering van 11 juni 1959.

(57) *Parl. Besch., Kamer, Zitt. 1958-1959*, nrs. 271/1 en 271/2.

(58) *Parl. Besch., Kamer, Zitt. 1960-1961*, nr. 271/4. Verslag namens de Kamercommissie voor de Justitie uitgebracht door de hr. Mertens de Wilmars. Vergadering van 9 februari 1961.

(59) *Parl. Hand., Kamer., Zitt. 1960-1961*, nr. 9. Bespreking en aanneming. Vergadering van 18 mei 1961.

(60) Vaststelling trouwens ook gedaan door de hr. volksvertegenwoordiger Mertens de Wilmars in zijn verslag uit naam van de Kamercommissie voor de Justitie d.d. 9 febr. 1961, nr. III, blz. 3: *Parl. Besch., Kamer, Zitt. 1960-1961*, nr. 271/4.

(61) *Parl. Besch., Senaat, Zitt., 1956-1957*, nr. 158. Vergadering van 27 februari 1957.

(62) *Parl. Besch., Kamer., Zitt. 1954-1955*, nr. 19/3. Vergadering van 13 mei 1955.

(63) *Parl. Besch., Kamer, Zitt. 1960-1961*, nr. 271/4. Verslag van de hr. Mertens de Wilmars uit naam van de Kamercommissie voor de Justitie d.d. 9 februari 1961, nr. III, blz. 4.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1ste Kamer. — 8 september 1960.

Eerste Voorzitter : M. de Clippele.
Raadsheer-verslaggever : M. Valentin.
Advokaat-generaal : M. Delange.

Overeenkomst van aanbesteding, waarbij een termijn van verval bepaald is voor het instellen van rechtsvorderingen. — Miskenning van de bindende kracht van deze overeenkomst door de rechter.

Wanneer de tussen partijen geldende overeenkomst bepaalt, dat « eisen, die meer dan zes maanden na de voorlopige oplevering in rechte ingesteld worden vervallen zijn » (art. 30, par. 5 van de algemene aanbestedingsvoorwaarden bij aannemingen van werken voor de Staat), wordt de bindende kracht dezer overeenkomst, die tussen partijen als wet geldt (art. 1134 B.W.), miskend indien de rechter de exceptie van niet ontvankelijkheid wegens het instellen van de vordering meer dan zes maanden na de vastgestelde voorlopige oplevering afwijst door te beslissen, dat de termijn van verval op een latere datum is ingegaan wegens tussen partijen gevoerde onderhandelingen, zonder te constateren, dat overmacht het de verweerder onmogelijk heeft gemaakt

om zijn vordering binnen de vastgestelde termijn in te dienen of de eiser afgezien heeft die termijn gedurende de betreffende onderhandelingen te doen gelden.

Belgische Staat (Minister van Landsverdediging)
t/ Werbrouck.

Gelet op het bestreden arrest, op 7 februari 1959 door het Hof van Beroep te Brussel gewezen;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 1134, 1135, 1315, 1317, 1319, 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek;

Doordat het bestreden arrest aanlegger toepassing geweigerd heeft van artikel 30, paragraaf 5, van de algemene aanbestedingsvoorwaarden voor werken voor de Staat, welke ter zake voor zoveel nodig toepasselijk gemaakt zijn door de bijzondere aanbestedingsvoorwaarden nr 11.303/9 en de inschrijving van verweerder van 27 december 1952, « krachtens welke bepaling eisen die meer dan zes maand na de voorlopige oplevering ingesteld worden vervallen zijn » — de vordering van verweerder ontvankelijk verklaard en zijn beslissing doen rusten heeft op de door de eerste rechter aangenomen gronden, eraan toevoegende « dat de eerste rechter terecht in dit opzicht vaststelt dat de onderhandelingen tussen partijen feitelijk het opwerpen van deze grond van niet-ontvankelijkheid belet

hebben en er op wijst dat de vordering binnen zes maanden na de eindbeslissing van het bestuur ingesteld werd»; dat de goede trouw zich zou verzetten tegen het toepassen ter zake, van een vervalttermijn; dat geen verjaring van een vordering denkbaar is voor dat de vordering ontstaan is; «dat ter zake de vordering pas is kunnen ontstaan toen de geldboeten een definitief karakter verkregen hadden; dat een in de loop van onderhandelingen gedane dagvaarding door appellant terecht als kwellend zou zijn beschouwd»;

Dan wanneer, volgens de eerste rechter, de voorlopige oplevering van het werk op 5 maart 1954 plaats had en de vordering bij akte van 12 november 1955 ingesteld werd; de eerste rechter niet vaststelde dat de onderhandelingen het instellen van de vordering «belet» hadden, doch verklaarde dat «er omtrent de vraag der geldboeten voortdurend tussen partijen onderhandeld werd; dat aanlegger op 18 oktober 1955 nog een terugbetaling van 21.969 F als geldboete ontving en dat zelfs een andere terugbetaling na het instellen van de vordering plaats had; dat, daar de beslissing van het bestuur nog niet definitief geworden was, er niet in te zien is hoe aanlegger reeds voorheen had kunnen vervallen zijn van het recht het geschil voor de rechter te brengen» en dat hij zijn vordering binnen zes maanden na de eindbeslissing ingesteld heeft; dan wanneer de litigieuze bepaling van de algemene aanbestedingsvoorwaarden het onbetwiste karakter van een contractuele schikking tussen partijen heeft; de feitenrechter deze noch mocht uitleggen noch mocht toepassen op een met haar termen onverenigbare manier; het met de in het bestreden arrest aangehaalde termen van artikel 30, paragraaf 5, onbestaanbaar is te beslissen dat dit artikel toestaat de vordering ontvankelijk te verklaren indien zij ingesteld wordt binnen zes maanden na een eindbeslissing van het bestuur ten aanzien van het aantal dagen vertraging dat in de rekeningen in aanmerking dient te worden genomen; het houden van onderhandelingen tijdens de contractuele termijn in genen dele aan het instellen van de vordering in rechte, al ware het ter bewaring, in de weg stond; de eis tot toepassing van een contractuele bepaling noch kwellend kan zijn, noch een handeling uit kwade trouw kan uitmaken; de feitenrechter, hoewel betwistende dat de vordering van verweerder ten dage van de voorlopige oplevering van het werk ontstaan was, elke verduidelijking omtrent de datum waarop zij volgens hem zou ontstaan zijn achterwege laat, aldus het hoogste Hof belettende zijn toezicht uit te oefenen, waaruit volgt dat, daar het bestreden arrest ten aanzien van de ontvankelijkheid der vordering de bewijskracht van de akten geschon- den en zijn beslissing op een tegenstrijdige, onduidelijke en dubbelzinnige wijze gemotiveerd heeft, het de door dit middel ingeroepen teksten heeft geschon- den;

Overwegende dat de vordering van verweerder strekt tot betaling van een som welke bij de betaling der rekeningen ingehouden werd als vergoeding wegens te late uitvoering van de werken;

Overwegende dat aanlegger betoogd heeft dat deze vordering niet ontvankelijk was wegens verval, hiertoe steunende op artikel 30, paragraaf 5, van de algemene aanbestedingsvoorwaarden welke voorgeschreven zijn bij aannemingen van werken voor de Staat; dat verweerder betwist heeft, noch dat de aanneming onder deze bepaling viel, noch de inhoud van deze bepaling krachtens welke, volgens de niet gecritiseerde vaststelling van de feitenrechter, «eisen die meer dan zes maanden na de voorlopige oplevering in rechte ingesteld worden vervallen zijn»;

Overwegende dat het arrest, hoewel vaststellende dat de voorlopige oplevering op 5 maart 1954 had plaats gehad en dat de vordering op 12 november 1955 ingesteld was, de door aanlegger opgeworpen exceptie van niet-ontvankelijkheid afwijst op de in het middel aangehaalde gronden;

Overwegende dat de vordering van verweerder ontstaan is op het tijdstip wanneer aanlegger de vergoeding wegens te late uitvoering afgehouden heeft; dat uit geen enkele vaststelling van de feitenrechter blijkt dat er op dat tijdstip sedert de voorlopige oplevering van de werken meer dan zes maanden verstreken was ofwel dat verweerder niet meer beschikte over de nodige tijd om zijn vordering binnen de vastgestelde termijn in te dienen of dat dit hem door overmacht onmogelijk was gemaakt;

Overwegende dat het bestreden arrest evenmin vaststelt dat aanlegger ervan afgezien had die termijn van zes maanden te doen gelden gedurende de onderhandelingen welke in verband met de afgehouden som tussen partijen gevoerd werden; dat deze onderhandelingen aan het instellen van de vordering in rechte niet in de weg stonden en derhalve op de termijn tot het aanwenden van dit rechtsmiddel geen weerslag konden hebben;

Overwegende dat, waar het om de redenen die het aanduidt de door aanlegger ingeroepen clausule niet wil toepassen en beslist dat de termijn van verval van de vordering van verweerder ingegaan was, niet op de datum van de voorlopige oplevering van de werken overeenkomstig de heldere en duidelijke termen van die clausule, zoals het deze aanhaalt, doch op de datum van de eindbeslissing van het bestuur ten aanzien van het aantal dagen vertraging dat in aanmerking diende te worden genomen, het arrest de bindende kracht der overeenkomst, welke tussen partijen als wet geldt, miskend en derhalve het in het middel aangeduide artikel 1134 van het Burgerlijk Wetboek geschon- den heeft;

Dat het middel in dit opzicht gegrond is;

Om deze redenen:

en zonder dat het tweede en het derde middel, die op de feitelijke behandeling van het geschil betrekking hebben behoeven te worden onderzocht,

Verbreekt het bestreden arrest;

Beveelt dat melding van dit arrest zal gemaakt worden op de kant van de vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerder tot de kosten; verwijst de zaak naar het Hof van beroep te Luik.

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 8 september 1960.

Eerste voorzitter: M. de Clippele.
Raadsheer-verslaggever: M. Valentin.
Advokaat-generaal: M. Delange.

Mijnrecht. — Gedeeltelijke ingebruikneming van een grond door de concessiehouder van een mijn, gedwongen de grond in zijn geheel aan te kopen. — Verplichting van de concessiehouder de dubbele waarde van de grond en van het er op opgerichte gebouw te betalen.

Wanneer de concessiehouder van een mijn gedwongen wordt de gehele grond te kopen, waarvan hij slechts een gedeelte in gebruik heeft genomen, moet hij aan de eigenaar van de bovengrond de dubbele

waarde van die grond en van het gebouw, dat op het nog niet in gebruik genomen gedeelte werd opgericht, betalen. De aan de ontginner, die door de eigenaar tot het kopen van een grond gedwongen is, opgelegde verplichting de dubbele waarde van die grond te betalen strookt met de bedoeling van de wetgever de eigendom afdoende te beschermen tegen de misbruiken van concessiehouders bij de ingebruikneming van de goederen in de bovengrond; dit doel zou niet bereikt zijn zo ook een gebouw, dat bij de ingebruikneming staat op de grond, die de ontginner verplicht is in zijn geheel te kopen, niet op de dubbele waarde geraamd wordt.

N.V. Charbonnages Gosson-Kessales t/ Litisconsorten.

Gelet op het bestreden arrest, op 16 december 1958 door het Hof van Beroep te Luik gewezen;

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 17, 50 en 51 van de wetten betreffende de mijnen, groeven en graverijen, samengeordend bij het koninklijk besluit van 15 september 1919, 1382 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest beslist dat aanlegster het op de grond van verweerders staande huis voor het dubbele van de waarde ervan moet kopen, om de reden dat, zo de economie van de mijnwetgeving is het ingebruiknemen van gebouwde onroerende goederen door de wettelijke wijzen van verkrijging aan de mijnveldontginners te verbieden, de ingebruikneming ten deze onregelmatig is en de door aanlegster in het leven geroepen toestand in feite geleid heeft tot het in gebruik nemen van een grond, waarop een huis gebouwd is; dat de door bovengemelde artikelen 50 en 51 aan de concessiehouder opgelegde verplichting in sommige gevallen de bovengronden te kopen die een merkelijke waardevermindering ondergaan hebben niet slechts geldt voor de gronden doch insgelijks voor de gebouwde eigendommen;

dan wanneer deze bepalingen alleen doelen op het in gebruik nemen van de gronden voor het opsporen van mijnen of de mijnwerken en mitsdien aan de bovengrondeigenaar niet toestaan van de concessiehouder te eisen, dat hij een gebouwd onroerend goed voor het dubbele van de waarde koopt; dan wanneer de ingebruikneming van een gebouwd onroerend goed, zonder de stellige toestemming van de bovengrondeigenaar trouwens door bovengemeld artikel 17 verboden is, en dan wanneer ingeval de concessiehouder dit verbod miskent, het aan de bovengrondeigenaar staat zijn rechten langs de gewone wegen te doen eerbiedigen, zonder dat hij het gedwongen kopen voor het dubbele van de waarde mag eisen, noch aanspraak mag maken op een vergoeding ten belope van het dubbele van zijn nadeel, in weerwil van het in artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek neergelegde beginsel, hetwelk slechts tot het vergoeden van de enkele waarde van het berokkende nadeel verplicht;

Overwegende dat het middel het arrest niet critiseert in zover het beslist dat de gedeeltelijke ingebruikneming door aanlegster van de aan verweerders toebehorende grond onregelmatig is bij ontstentenis van een door deze of door de regering verleende machtiging; dat deze onregelmatigheid toepassing van de artikelen 50 en 51 van de samengeordende wetten op de mijnen, groeven en graverijen niet belet en dat ter zake aanlegster ertoe gehouden is geheel de grond te kopen, dit wil zeggen niet alleen het gedeelte van de grond dat zij in gebruik genomen heeft, doch tevens het gedeelte waarop een huis gebouwd is;

Dat het middel alleen opkomt tegen de veroordeling

van aanlegster tot het kopen van dit huis voor het dubbele van de waarde ervan;

Overwegende dat voormelde artikelen 50 en 51 van het in gebruik nemen van gronden spreken en dat deze algemene term zowel de niet gebouwde als de wel gebouwde gronden omvat; dat het bezigen in die bepalingen van sommige uitdrukkingen welke eerder op tot akkerbouw dienende grondstukken betrekking hebben aanduidt dat de wetgever de meest voorkomende gevallen op het oog heeft gehad, doch geen verenigende interpretatie van de insgelijks door hem gebruikte algemene term «gronden» rechtvaardigt;

Overwegende dat, wanneer de eigenaar het recht heeft te eisen dat de mijnontginner een grond koopt, aan die eigenaar de vergoeding verschuldigd is, welke bepaald werd bij de wet die hem dat recht verleend heeft, zonder dat er aanleiding bestaat om een onderscheid te maken tussen het door de ontginner inderdaad in gebruik genomen gedeelte van de grond en het overblijvende gedeelte, tot het kopen waarvan hij eventueel verplicht is, noch naargelang die grond geheel of ten dele door artikel 17 van dezelfde wetten — naar hetwelk de artikelen 50 en 51 niet verwijzen — uitgesloten is van de gronden waarvan het in gebruik nemen door de ontginner verboden is, tenzij hij de stellige toestemming van de bovengrondeigenaar verkrijgt;

Dat de aan de ontginner, die door de eigenaar tot het kopen van een grond gedwongen is, opgelegde verplichting de dubbele waarde van die grond te betalen, strookt met de bedoeling van de wetgever de eigendom afdoende te beschermen tegen de misbruiken van mijnconcessiehouders bij de ingebruikneming van de goederen in de bovengrond, dat dit doel niet zou bereikt zijn zo ook een gebouw dat bij de ingebruikneming staat op grond welke de ontginner verplicht is in zijn geheel te kopen, niet op de dubbele waarde geraamd wordt;

Dat het middel naar recht faalt;

Om deze redenen :

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegster tot de kosten.

RAAD VAN STATE

4de kamer. — 7 februari 1961.

Voorzitter : M. Vranckx.

Raadsheren : M.M. Mast en Mees.

Auditeur : M. Van Assche.

Centrale Examencommissie. — Benoeming der leden. — Belang.

Art. 37, 1e lid van de gecoördineerde wetten op het toekennen van de academische graden en het programma van de universitaire examens bepaalt dat de diploma's worden afgeleverd hetzij door een universiteit, hetzij door een examencommissie door de regering aangesteld; de deelneming aan de beraadslaging door een jurylid dat noch bij K.B. noch bij M.B., in uitvoering van het K.B. werd aangesteld, brengt de vernietigbaarheid van deze beslissing met zich mede.

Het uitstellen van ex examen heeft voor de examinandus steeds een grievend karakter; derhalve heeft hij belang bij de aanvechting van dergelijke beslissing.

Doudelet t/ Belgische Staat (Minister van Openbaar Onderwijs).

Arrest nr. 8421.

Overwegende dat het beroep strekt tot vernietiging van de beslissing dd. 21 oktober 1958 waarbij de centrale examencommissie verzoeker uitstelt voor de tweede proef van het examen van licentiaat in de letteren en wijsbegeerte, groep A, wijsbegeerte;

Overwegende dat verzoeker op 8 augustus 1958 een inschrijvingsformulier indiende, waarbij hij verklaarde de tweede proef van het examen van licentiaat in de letteren en wijsbegeerte, groep A, wijsbegeerte, tijdens de tweede zitting 1958 van de centrale examencommissie te willen afleggen; dat hij bij dit formulier liet weten dat de verhandeling die hij met het oog op bedoelde proef had opgesteld, de titel droeg: « Staat en recht bij Spinoza »; dat de centrale examencommissie bij de bestreden beslissing vaststelde dat de verhandeling « Staat en recht bij Spinoza », door verzoeker opgesteld, niet ontvankelijk was en vervolgens verzoeker uitstelde;

Overwegende dat de tegenpartij inroept dat verzoeker niet laat blijken van het vereiste belang; dat dit middel niet opgaat; dat zonder te onderzoeken welke weerslag de bestreden beslissing op geldelijk gebied voor verzoeker kan hebben, dient te worden vastgesteld dat het uitstellen voor een examinandus steeds een grievend karakter heeft;

Overwegende dat verzoeker inroept dat de centrale examencommissie niet regelmatig was samengesteld daar een van haar leden, professor Ch. Perelman, aan de beraadslaging heeft deelgenomen zonder bij koninklijk besluit te zijn benoemd;

Overwegende dat luidens artikel 37, eerste lid, van de gecoördineerde wetten op het toekennen van de academische graden en het programma van de universitaire examens, de diploma's worden afgeleverd hetzij door een universiteit, hetzij door de examencommissie welke de Regering aanstelt; dat ter uitvoering van die bepaling de leden van de centrale examencommissie voor de tweede zitting 1958 bij koninklijk besluit van 1 oktober 1958 werden benoemd; dat artikel 3 van dit besluit, dat in het Belgisch Staatsblad van 11 oktober 1958 is bekendgemaakt, luidt als volgt: « Onze Minister van Openbaar Onderwijs, belast met de uitvoering van dit besluit, zal eventueel voorzien in de vervanging van de verhinderde voorzitters, plaatsvervangende voorzitters en leden, alsmede in de aanstelling van voorzitters, of nieuwe leden wier benoeming nodig zou blijken »; dat professor Ch. Perelman noch bij koninklijk besluit, noch bij een ministerieel besluit tot lid is benoemd;

Overwegende dat genoemd artikel 37, eerste lid, aan de Koning de zorg gelaten heeft om de leden van de centrale examencommissie te benoemen; dat hij ter uitvoering van die opdracht op regelmatige wijze de leden van de centrale examencommissie heeft benoemd; dat hij eveneens op regelmatige wijze de Minister kon belasten om, ter uitvoering van dit besluit, eventueel te voorzien in de vervanging van de verhinderde voorzitters, plaatsvervangende voorzitters en leden, daar zodanige opdracht een maatregel van bijkomstige en aanvullende aard uitmaakt; dat evenwel de Minister daardoor niet gemachtigd is, dezelfde bevoegdheid over te dragen aan een van de ambtenaren en dat bovendien niet blijkt dat zodanige opdracht werd gegeven; dat dienvolgens Ch. Perelman niet op regelmatige wijze lid was van de genoemde centrale examencommissie, en dat derhalve het middel van verzoeker gegrond is,

Besluit :

Artikel 1.

De beslissing dd. 21 oktober 1958 van de centrale examencommissie is vernietigd.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

8ste Kamer. — 14 april 1961.

Voorzitter : M. Winckelmans.

Raadsheren : M.M. Mechelynck, Masson en Van Hal.

Advokaat-generaal : M. Dyckmans.

Advokaten : Mrs. E. Van Dessel en P. Theunis.

Wegenverkeer. — Pleintje voor kerk. — Toegankelijk voor openbaar verkeer. — Voorrang van rechts.

Op een licht hellend pleintje gelegen tussen een kerk en de rijweg, dat klaarblijkelijk toegankelijk is voor het openbaar verkeer, geldt de voorrang van rechts.

Vranckx-Hulens en A.B.B. t/ Loonbeek.

Overwegende dat uit de bestanddelen der zaak blijkt dat de weg die gevolgd werd door de dochter van geïntimeerde voor openbaar verkeer openstaat en door het publiek gebruikt wordt;

Dat dus niet dient op te zoeken of die weg ja dan neen een publiek eigendom is;

Dat die weg als een openbare weg moet beschouwd worden en dat aldus de dochter van geïntimeerde van de prioriteit van rechts genoot;

Dat dus terecht appellanten van hun eisen afgewezen werden, voor redenen die het Hof overneemt.

NOOT. — Bovenstaande arrest bevestigt het vonnis, uitgesproken door de Burgerlijke Rechtbank te Leuven, 2e kamer, dd. 15 december 1959, dat eveneens in dit nummer gepubliceerd is.

HOF VAN BEROEP TE GENT

5e Kamer. — 20 februari 1961.

Voorzitter : M. Maraite.

Raadsheren : M.M. De Vreese en Vanparijs.

Advocaat-generaal : M. Matthijs.

Advocaten : Mrs. Melis en Joos (St.-Niklaas-Waas).

1. Beroep. — Tegen medeverweerder in eerste aanleg. — Strekt niet tot tegenstelbaarheid van het te vellen arrest aan medeverweerder. — Beroep niet ontvankelijk.
2. Beroep. — Tegen medeverweerder in eerste aanleg. — Vordering van appellant tot vrijwaring voor de eerste maal tegen geïntimeerde vóór de rechter in beroep ingesteld. — Loutere besluiten. — Verstekmakend geïntimeerde. — Vordering tot vrijwaring niet ontvankelijk.
3. Alleenrechtsprekend rechter. — Advies van het openbaar ministerie. — Openbare terechtzitting. — Geen vermelding in vonnis. — Vonnis nietig. — Geen evocatie door het Hof. — Kennisneming van de grond der zaak door overdragend uitwerksel van het beroep.
4. Aansprakelijkheid (uit onrechtmatige daad). — Gemeente. — Herstelde steenweg. — Losliggende boordstenen. — Aanzienlijke hoeveelheid overdekkend zand. — Verzuim van signalisatie. — Schuld der gemeente.

1. Is niet ontvankelijk het hoger beroep ingesteld door een der verwerende partijen in eerste aanleg tegen haar medeverweerder, temeer dat dit beroep niet tot doel heeft het te vellen arrest aan laatstgenoemde tegenstelbaar te maken.

2. De vordering tot vrijwaring vóór het eerst voor het Hof ingesteld tegen een medeverweerder in eerste aanleg is, overeenkomstig art. 466 - W.B.Rv., niet ontvankelijk, vermits deze geïntimeerde reeds in eerste aanleg partij was en niet in tussenkomst door appellante was opgeroepen.

Deze niet-ontvankelijkheid blijkt ook uit het feit dat de vordering tot vrijwaring door middel van loutere besluiten werd ingesteld, terwijl geïntimeerde niet verschijnt en dus niet eens kennis heeft van de eis.

3. Het bij de wet (enig artikel, par. VI, der wet van 25 oktober 1919) vereiste advies van het openbaar ministerie in al de zaken die door de alleenrechtsprekende rechter worden gevonnist, dient ter openbare terechtzitting te worden uitgebracht, pleegvorm welke uit het vonnis zelf, of uit een overgelegd uittreksel uit het zittingsblad, moet blijken, op straf van nietigheid van het vonnis; de nietigverklaring dient ambtshalve te worden uitgesproken binnen de perken van het ontvankelijk hoger beroep. Daar de eerste rechter ten gronde heeft beslist en zijn bevoegdheid heeft uitgeput, neemt het Hof, in dergelijk geval, kennis van de grond van het geschil ingevolge het overdragend uitwerksel van het beroep.

4. De gemeente is aansprakelijk voor de schadelijke gevolgen van een verkeersongeval, waarvan de oorzaak uitsluitend te wijten is aan het feit dat, na herstellingswerken verricht aan de gemeentebaan waarop het ongeval zich voordeed, los in de grond staande boordstenen, op onderrichting der gemeentelijke overheid, aldaar waren achtergebleven, terwijl zij door een aanzienlijke hoeveelheid zand niet tijdig genoeg door de weggebruikers konden waargenomen worden, en de aanwezigheid van deze verkeersbelemmering evenmin door enigerlei signalisatie aan hun aandacht werd gemeld.

Aldus heeft de gemeente, aan dewelke de signalisatie van verkeersbelemmeringen uitdrukkelijk opgedragen wordt, de redelijke verwachting en het rechtmatig vertrouwen van de benadeelde weggebruiker bedrogen omtrent de veiligheid van de wegenis ter plaats van het schadegeval.

Gemeente Nieuwkerke-Waas t/
De Jonghe Armand en Seghers Alfons.

Gehoord appellante en eerste geïntimeerde in hun middelen en besluiten;

Gezien de stukken, o.m. de uitgifte van het aangevochten vonnis, verleend door de Rechtbank van eerste aanleg te Dendermonde op 7 mei 1958;

Overwegende dat tweede geïntimeerde, alhoewel behoorlijk gedagvaard, geen pleitbezorger heeft gesteld;

Overwegende dat het hoger beroep regelmatig is naar tijd en vorm;

Overwegende dat de vordering, welke uitging van eerste geïntimeerde, strekte tot solidaire veroordeling van appellante en tweede geïntimeerde om schadevergoeding te betalen in verband met een ongeval, waarbij de wagen van De Jonghe beschadigd werd;

dat geen van de oorspronkelijke verweerders vóór de eerste rechter verschenen is en dat beiden, bij verstek, in solidum veroordeeld werden om de vastgestelde schadevergoeding te betalen;

dat het vonnis a quo op 18 maart 1959 aan beide verweerders betekend werd en dat enkel de gemeente Nieuwkerke-Waas hoger beroep aantekende;

1. Overwegende dat, nu tussen de oorspronkelijke medeverweerders vóór de eerste rechter geen betwisting tot stand gekomen is, het hoger beroep van appellante tegen tweede geïntimeerde niet ontvankelijk is; dat dient aangestipt te worden dat het hoger beroep, voor zover het gericht is tegen Seghers, niet tot doel heeft het te vellen arrest aan hem tegenstelbaar te maken (vgl. A.P.R., tw. Beroep in Burgerlijke Zaken en in Zaken van Koophandel, nummers 229 en 230);

Overwegende dat appellante, subsidiair, voor het eerst vóór het Hof, veroordeling vordert van Seghers om haar te vrijwaren in verband met de veroordeling welke zij in dit geding zou kunnen oplopen;

dat dergelijke vordering in vrijwaring niet ontvankelijk is overeenkomstig art. 466 Rv. vermits tweede geïntimeerde reeds in eerste aanleg partij was en niet in tussenkomst was opgeroepen door appellante (art. 474 Rv.);

dat overigens de vordering in vrijwaring niet zou kunnen geschieden — zoals appellante zulks doet — door enkele besluiten, vermits tweede geïntimeerde niet verschijnt en derhalve niet eens kennis heeft van de eis;

2. Overwegende dat het aangevochten vonnis, dat gewezen werd door een alleenrechtsprekend rechter en na advies van het Openbaar Ministerie, niet vermeldt dat dit advies in openbare terechtzitting werd uitgebracht; dat evenmin een ander rechtsgeldig bewijs, zoals een uittreksel uit het zittingsblad, wordt overgelegd nopens de vervulling van deze op straf van nietigheid voorgeschreven pleegvorm (art. VI, Wet van 25 okt. 1919; 112 Rv.; 96 G.W.); dat het vonnis a quo daarom ambtshalve moet nietig verklaard worden binnen de perken van het ontvankelijk hoger beroep;

Overwegende dat de eerste rechter ten gronde beslist heeft en zijn bevoegdheid heeft uitgeput, zodat het Hof ingevolge devolutie kennis hoeft te nemen van de grond van het geschil;

3. Overwegende dat, blijkens de strafrechterlijke informatie, het schadegeval zich voordeed op het grondgebied van de gemeente Nieuwkerke-Waas toen eerste geïntimeerde een gemeentebaan volgde die hersteld werd, waarvan de straatkeien waren weggevoerd doch waarvan tevens de boordstenen op onderrichting van de gemeentelijke overheid waren blijven staan;

dat de boordstenen los in de grond stonden en de baan vol zand lag; dat De Jonghe, bij het ontmoeten van een vrachtwagen, naar rechts uitweek en hierdoor over de boordstenen reed; dat één ervan, ingevolge losliggen, opgelicht werd en het chassis van de personenwagen beschadigde;

dat in verband met de herstellingswerken geen omleiding van het verkeer voorzien was; dat er evenmin een verbod, gevaar of gebod door enigerlei teken was aangeduid;

Overwegende dat, gelet op de aanwezigheid van zand op voormalige weg, dient aanvaard te worden dat de achtergebleven boordstenen niet tijdig genoeg konden waargenomen worden door De Jonghe;

Overwegende dat, nu de besproken weg voor het verkeer openstond en geen signalisatie op enigerlei gevaar of verkeersbelemmering wees, eerste geïntimeerde geen andere hindernissen kon voorzien dan die welke redelijkerwijs samenhangen met het wegnemen van de straatstenen en het daarmee gepaard gaand ontstaan van een zandige weg;

dat de aanwezigheid van de niet tijdig waarneembare en losliggende boordstenen, die moesten kantelen

bij sommige drukkingen niet tot die redelijke vooruitzichten behoorde;

dat de veiligheid en de gerieflijkheid van de wegenis een taak is van de Gemeente en dat de signalisatie van verkeersbelemmeringen haar uitdrukkelijk werd opgedragen; dat daarenboven onderhavige weg tot het gemeentelijk domein behoort;

Overwegende dat dienvolgens bewezen is dat appellante de redelijke verwachting en het rechtmatig vertrouwen van eerste geïntimeerde bedrogen heeft omtrent de veiligheid van de wegenis op de plaats van het schadegeval;

Overwegende dat deze fout de oorzaak was van de gehele schade, waarvan eerste geïntimeerde vergoeding vordert;

Overwegende dat geen onrechtmatig doen of laten in verband met het ongeval bewezen is in hoofde van De Jonghe;

dat, zelfs indien moest aanvaard worden dat hij iets meer dan volstrekt vereist naar rechts uitweek om te kruisen met de tegenliggende vrachtwagen, zulks geenszins onrechtmatig of onvoorzichtig was; dat hij immers in de eerste plaats de veiligheid van het kruisen moest inachtnemen en niet kon vermoeden dat het contact met de wegrand een afzonderlijk gevaar meebracht; dat de berijdbare weg vrij smal was en vol zand lag, zodat een ruim uitwijken bepaald aangevoelen was;

dat geen bewijs voorligt van een onaangepaste snelheid bij eerste geïntimeerde; dat de omstandigheid, dat de wagen tot stilstand kwam dadelijk na het contact met de opgelichte boordsteen die het chassis beschadigde (verklaring Bral, strafrechtelijke informatie), veeleer aantoonde dat de snelheid aan de omstandigheden was aangepast;

Overwegende dat derhalve, afgezien van de verhoudingen tussen geïntimeerden en van die tussen appellante en tweede geïntimeerde, de gemeente Nieuwkerke-Waas aansprakelijk is voor de schadelijke gevolgen van het ongeval in hun geheel;

4. Overwegende dat partijen het er thans over eens zijn dat de schade wegens herstelling van de wagen en gebruiksderiving 5.615 F bedraagt;

Overwegende dat de procedure in kort geding en de daaropvolgende expertise nuttig waren tot beslechting van onderhavig geschil; dat De Jonghe tot de kosten van die handelingen niet zou gebracht zijn geworden indien het ongeval zich niet had voorgedaan; dat niet blijkt dat appellante bereid gevonden werd tot een minnelijk deskundig onderzoek tot vaststelling van de schade;

dan dienvolgens de kosten van de procedure in kort geding en van het deskundig onderzoek, ten titel van schadevergoeding, ten laste dienen gelegd te worden van appellante;

Om die redenen,

Het Hof,

wijzend op tegenspraak ten aanzien van appellante en eerste geïntimeerde,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935;

Gehoord in openbare terechtzitting Eerste-advocaat-generaal Vanhoudt in zijn grotendeels eensluidend advies,

alle andere of meeromvattende besluiten verwerpend, Verleent verstek tegen tweede geïntimeerde;

verklaart appellante ontvankelijk in haar hoger beroep voor zover het gericht is tegen De Jonghe;

Verklaart het aangevochten vonnis nietig binnen de

perken van dat hoger beroep en binnen deze perken opnieuw wijzende;

Veroordeelt appellante om als schadevergoeding aan De Jonghe te betalen: 1° een bedrag van 5615 frank, vermeerderd met vergoedende interesten van 21 juni 1949 af tot 21 juni 1950 en met gerechtelijke interesten van laatstvermelde datum af;

2° de kosten van de procedure in kort geding ingeleid op 19 juli 1949 alsook de kosten van het deskundig onderzoek vermeerderd met de vergoedende interesten van de datum af van de uitgave tot aan de dagvaarding op 21 juni 1950 en met de gerechtelijke interesten sedert die datum,

verklaart het hoger beroep niet ontvankelijk voor zover het gericht is tegen Seghers;

Verklaart eveneens niet-ontvankelijk de eis in vrijwaring tegen laatstgenoemde gericht door appellant;

Veroordeelt appellante tot de kosten van de twee instanties;

Beveelt de afscheiding der kosten op het hoger beroep gevallen ten bate van Mr. Cruyt, pleitbezorger, die ter terechtzitting van heden bevestigt het grootste deel derzelfde te hebben voorgeschoten.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE LEUVEN

2de Kamer. — 15 december 1959.

Voorzitter: M. Terhinden, ondervoorzitter in de Rk.

Rechters: M.M. Catfolis en Meulemans.

Advokaten: Mrs. E. Van Dessel en P. Theunis.

Wegenverkeer. — Pleintje voor kerk. — Toegankelijk voor openbaar verkeer. — Voorrang van rechts.

Op een licht hellend pleintje gelegen tussen een kerk en de rijweg, dat klaarblijkelijk toegankelijk is voor het openbaar verkeer, geldt de voorrang van rechts.

Vranckx-Hulens en A.B.B. t/ Loonbeek

Overwegende dat de vordering ingeleid bij geboekt exploit van deurwaarder Davidts, dd. 27-1-1959 er toe strekt verweerder te doen veroordelen, als vader en wettige beheerder van de goederen van zijn minderjarige dochter Nelly en als burgerlijk verantwoordelijk voor deze schade, de schade te herstellen die door de twee eerste aanleggers werd opgelopen ingevolge een verkeersongeval voor hetwelk zij beweren dat de minderjarige verantwoordelijk is en aan derde verweerster de N.V. «Assurantie van de Belgische Boerenbond» de vergoedingen terug te betalen die zij als verzekeraarster ter gelegenheid van het ongeval uitkeerde;

Overwegende dat het ongeval voorviel de 26 maart 1958 te Haasrode op de Milsebaan;

Overwegende dat tweede aanlegster deze baan per fiets bereed in de richting van Leuven;

Dat zij ter hoogte van de kerk van Haasrode aangereiden werd door de minderjarige dochter van verweerder die insgelijks per fiets rechts ten opzichte van het slachtoffer, de Milsebaan opreed;

Overwegende dat aanleggers aanvoeren dat de aanrijding haar oorzaak vindt in de overtredingen die door het kind werden begaan, t.w. om uit een onroerend goed gereden te hebben en de voorrang niet gelaten te hebben aan tweede aanlegster en ook om haar snelheid niet geregeld te hebben zoals vereist wegens de plaatsgesteldheid en het zicht;

Overwegende dat het blijkt uit het strafrechtelijk vooronderzoek en uit de bescheiden die in de bundels van partijen berusten dat de minderjarige dochter van verweerder gereden kwam uit een weg lopende nevens de kerk;

Overwegende dat het zonder belang blijkt ter zake na te gaan of die weg een openbare weg is toegankelijk voor fietsen en voor een normaal verkeer of slechts als een pad in de zin van art. 16/1/b van de W.C. dient beschouwd;

Overwegende immers dat die weg aan het kerkhof begint met trappen, verder nevens de kerk loopt, om aan aan het pleintje dat zich voor de kerk uitstrekt op te houden;

Dat dit pleintje, alhoewel het een kleine helling vertoont, klaarblijkelijk toegankelijk is voor het openbaar verkeer en derhalve niet kan beschouwd worden als een private eigendom zoals aanleggers het be-
weren;

Overwegende dat derhalve ook de voorschriften van de W.C. er toepasselijk zijn;

Overwegende dat het niet wordt betwist dat de dochter van verweerder rechts ten opzichte van tweede aanlegster van het pleintje kwam afgereden; dat zij bijgevolg de voorrang had op tweede aanlegster;

Overwegende dat het uit geen enkele bestanddeel van de zaak blijkt dat de dochter van verweerder tegen een overdreven snelheid zou gereden hebben;

Overwegende integendeel dat het uit de verklaring van tweede aanlegster blijkt dat deze bergaf rijdende zo snel reed dat zij niet tijdig kon stoppen om aan de van rechts komende wielrijdster doorgang te laten;

Overwegende dat hieruit blijkt dat de vordering ingesteld door aanleggers ongegrond is;

Om deze redenen :

Zegt de vordering ongegrond en wijst aanleggers ervan af.

Verwijst ze in de kosten.

NOOT : 1) Het voor de kerk gelegen pleintje heeft een lengte van ± 8 m van de kerktrappen tot aan de rijweg en een breedte van 4 m.

Gelijkaardige pleinen komen veelvuldig voor bij kerken, gemeentehuizen, openbare gebouwen, enz. De weggebruikers denken er niet aan dat op dergelijke plaatsen de voorrang van rechts kan gelden. De bevoegde administratieve diensten mogen het wel eens overwegen op dergelijke plaatsen de vereiste verkeerstekens aan te brengen.

2) Bovenstaand vonnis werd bevestigd door arrest van het Hof van Beroep te Brussel dd. 14 april 1961, arrest dat eveneens in dit nummer gepubliceerd is.

Vlaamse Juristen,

abonneert U

op het

Rechtskundig Weekblad

BURGERLIJKE RECHTBANK TE TURNHOUT

31 mei 1961.

Voorzitter : M. Van den Hove d'Ertsenryck.
Rechters : M.M. Kempeneer en Van Cauwenbergh.
Advokaten : Mrs. Schuermans en Van Dessel.

Verzekering. — Brandgevaar. — Verkoop van verzekerd eigendom. — Verplichting tot voortzetting van verzekering door koper. — Artikel 30, wet 11 juni 1874. — Toepasselijkheid van verzekering op koper. — Wijziging polisvoorwaarden. — Geen schuldvernieuwing. — Tweede verzekeringsovereenkomst aangegaan door koper. — Nietigheid. — Geldigheid van eerste verzekeringspolis. — Artikel 12, wet 11 juni 1874.

De koper van een verzekerd eigendom die bij akte van aankoop de verplichting aangaat « de plaats van de verkoper in te nemen » voor « de verzekering tegen brandgevaar » is gehouden de bestaande verzekeringsovereenkomst voort te zetten.

Volgens artikel 30, wet 11 juni 1874, is de bestaande polis bij vervreemding van het verzekerd voorwerp, ten andere van rechtswege ten goede gekomen aan de verkrijger van het voorwerp.

Wijziging van de polisvoorwaarden heeft geen schuldvernieuwing voor gevolg; de volledige identiteit naar voorwerp van de verzekeringsovereenkomst blijft bestaan.

Daar het voorwerp van de eerste polis bleef bestaan kan geen tweede latere polis, betreffende hetzelfde voorwerp, overeenkomstig artikel 12, wet van 11 juni 1874, geldig zijn.

De Volksverzekering t/ Van den Broeck H.

Gezien het aangevochten vonnis op tegenspraak tussen partijen gevelde door de heer Vrederechter van het Kanton Turnhout in dato 1 februari 1960, geboekt te Turnhout de 3 februari 1960 aan het recht van honderd en vijf F, alhier in regelmatig afschrift voorgebracht.

... ..
Overwegende dat het beroep, tijdig ingesteld en beantwoordend aan de vormvereisten, ontvankelijk is;

Overwegende dat beroeper besluit tot de nietigheid van de polis nr 125.775, waarop de gevorderde premies betrekking hebben, minstens de verbreking ervan ten zijnen voordele opeist;

Dat, volgens zijn bewering, de verzekeringsovereenkomst in genoemde polis beschreven, aangegaan werd op een ogenblik waarop zijn eigendom, Beersmansstraat 5 te Turnhout, reeds verzekerd was bij de maatschappij « De Nationale Voorzorg » polis nr 80.488;

Overwegende dat beroeper de genoemde eigendom op dertig november 1956 aankocht;

Dat het brandrisico betrekkelijk deze eigendom — samen met andere eigendommen toebehorend aan de verkoopster « Turnhoutse maatschappij voor Goedkope Woningen » — door een verzekeringsovereenkomst, beschreven in collectieve polis nr 115.689, gedekt was;

Dat in de bijzondere bepalingen van de collectieve polis het voorwerp der verzekering zelfs bepaaldelijk omschreven en gesplitst was, onder andere artikel 41 A-13 woonhuizen, gelegen te Turnhout, Cataharina Beersmansstraat 3,5 enz. ter waarde van 300.000 F elk;

Dat, overeenkomstig de voorwaarden van de verkoopovereenkomst, de dato dertig november 1956, de koper-beroeper — de plaats diende in te nemen van de ver-

koper voor contracten van verzekering tegen brand-gevaar ;

Dat, aldus beroeper, voor wat het huis Beersmansstraat 5 te Turnhout betreft, in de plichten van de verkoopster werd gesteld, de bestaande verzekerings-overeenkomst erop toepasselijk zijnde diende verder te zetten, en de verzekeringspremie, uit de gegevens van de collectieve polis zelfs meer dan bepaalbaar, diende te betalen ;

Overwegende dat het, én uit art. 9 lid 2 en 3 der polisvoorwaarden, uit de bijzondere voorwaarden van de verkoopovereenkomst van 30 november 1956, én tevens uit artikel 30 der wet van 11 juni 1874, onmiskenbaar vaststaat, dat de polis nr 115.689 op beroeper, nieuwe eigenaar van het verzekerde goed, toepasselijk is gebleven ;

Overwegende dat inderdaad op 6 december 1956 polis nr 115.689 herzien werd, en aangepaste voorwaarden, zoals beschreven in polis nummer 125.775 van kracht werden ;

Dat beroeper hieruit afleidt, dat een « novatio » tot stand kwam, dat deze « novatio » daterend 6 december 1956, de vernietiging der schuld, vastgesteld in polis 115.689, veronderstelt ;

Dat weliswaar op datum 6 december 1956 in vervanging van de oude schuld, een nieuwe schuld, vastgelegd bij polis nr 125.775 ontstond ; dat echter deze nieuwe schuld eenzelfde voorwerp had als de schuld, reeds op 12 november 1956 aangegaan in polis nr 80.488 Nationale waarborg schuld welke als dusdanig naar tijd primeert ; dat diensgevolge bij toepassing van artikel 12 der wet van 11 juni 1874, de genoveerde schuldpolis nr 125.775 nietig is ;

Overwegende dat « novatio » door beroeper opzichtsens de polismwijziging van 6 december 1956 ingeroepen, zelfs niet afdoende bewezen is ;

Dat bij deze wijziging inderdaad noch het voorwerp van de verbintenis, — brandverzekering huis Beersmansstraat 5 te Turnhout — noch de contractanten gewijzigd werden — beroeper reeds vanaf 30 november 1956, regelmatig in de plaats gesteld zijnde van de Maatschappij voor Goedkope Woningen, — maar slechts bijzondere voorwaarden dezer verbintenis ;

Dat « novatio » niet kan worden verondersteld ;

Overwegende dat daarenboven het betoog van beroeper, steunend op nietigheid van de polis 125.775, verkeerdelijk uitgaat van het verondersteld geldig worden van de polis 80.488, na vernietiging van de polis 115.689 ;

Dat de volledige indentiteit naar voorwerp der verzekeringsovereenkomsten, beschreven in polis 80.488 en 125.755 noodzakelijke praemisse voor beroepers redenering is, en deze praemisse, per veronderstelling, zelfs kan bijtreden ;

Dat tot datum 6 december 1956 het ongeldig zijn van polis 80.488 tengevolge der toepasselijkheid van artikel 12 der wet van 11 juni 1874 onbetwistbaar is ;

Dat ; indien de dato 6 december 1956, de zogezegde genoveerde schuld van polis 125.775 nietig zijn zou bij gebrek aan voorwerp — namelijk tengevolge van het van kracht worden van polis 80.488 en de toepassing van artikel 12 der wet van 11 juni 1874 — schuldvernieuwing uitblijven zou : dat immers, indien de tweede schuld, bij gebrek aan voorwerp niet tot stand komt, de oorspronkelijke schuld blijft voortbestaan ; dat aldus polis 80.488 in elk geval van geldig van kracht worden verstoken blijft ;

Overwegende dat, waar beroeper de nietigheid van polis 125.775 niet bewijst, noch gronden van verbreking aantoonst en bewijst, het beroepen vonnis terecht de oorspronkelijke vordering heeft ingewilligd ;

Om deze redenen :

en de rechtspleging geschied zijnde in het Nederlands naar eis van artikel 2, 34, 36, 37, 41 der Wet van 15 juni 1935 ;

De rechtbank, zetelende in graad van beroep, vonnissende op tegenspraak ;

— Verklaart het beroep ontvankelijk, maar wijst het af als zijnde niet gegrond ;

Bevestigt het vonnis waartegen beroep in al zijn delen.

Veroordeelt beroeper in de kosten van het beroep.

VREDEGERECHT TE NEERPELT

9 december 1960.

Rechter : M. Roelands.

Advokaten : Mrs. Derks en Gruyters.

Verjaring. — Stuiting van de verjaring door aangifte van de schuldvordering in het faillissement van de schuldenaar.

De aangifte van de schuldvordering in het faillissement van de schuldenaar stuit de verjaring. Het is slechts na de sluiting van het faillissement, dat de verjaring opnieuw begint te lopen.

R.M.Z. t/ Van Gompel.

Overwegende dat de vordering van aanlegster er toe strekt verweerder te horen veroordelen in betaling van 808.904 F, voor achterstallige bijdragen inzake Maatschappelijke Zekerheid over 1ste, 2de, 3de en 4de kwartaal 1952; 1ste, 2de, 3de en 4de kwartaal 1953; 1ste kwartaal 1954;

Bovendien verweerder te horen verwijzen tot de wettelijke intresten van 10 % vanaf 29-2-1960 op de som van 421.664 F tot de dag der eindbetaling en tot de kosten van het geding;

Overwegende dat verweerder op 10-6-1954 in staat van falings werd verklaard en dat het faillissement gesloten werd op 27-10-1959;

Overwegende dat aanlegster in het bevoorrecht passief opgenomen werd voor de som van 1.615.587 F, waarop bij de likwidatie der falings 187.376 F betaald werd, zodat er nog 1.428.211 F verschuldigd blijft;

Overwegende dat verweerder aanvoert dat de vordering in casu verjaard is; dat de R.M.Z. integendeel volhoudt dat, door de opname van alle kwartaalaangiften vermeld in het rekeninguittreksel van 29-2-1960 in het bevoorrecht passief, de verjaring gestuit werd voor de duur van de falings;

Overwegende dat de aangiften van deze vorderingen gedaan werden op 29-6-1954, 9-7-1954, 22-1-1955 en 23-3-1955;

Overwegende dat : « la production d'une créance équivaut à une demande en justice; elle saisit le tribunal de la réclamation; elle interrompt donc la prescription de la créance du prix vis-à-vis du failli et fait courir les intérêts à son égard » (Fredericq - Traité du Droit Commercial Belge, T. VII, n° 222, in fine, p. 369); dat derhalve de aangifte van een schuld-vordering de verjaring stuit;

Overwegende dat deze aangifte door de wet op de faillissementen vereist is; dat de h. griffier de staat der aangiften stelt en een ontvangstbewijs moet verlenen; dat hieruit blijkt dat de aangifte op gelijke voet moet gesteld worden als een dagvaarding, en dat alzo

de verjaring kan gestuit worden (cfr. Vrederecht Borgerhout, dd. 18-6-1954);

Overwegende dat de stuiting, de loop van de verjaring opheft, maar dat de stuiting niet verhindert dat de verjaring opnieuw begint, indien wel te verstaan de andere vereisten tot de verjaring voorhanden zijn; dat in casu dient nagegaan te worden vanaf welke datum — deze der aangifte of deze van het sluiten van het faillissement — de verjaring opnieuw begint te lopen;

Overwegende dat, in casu, art. 12 van de B.W. van 28-12-1944, voorziet dat de vorderingen waarover aanlegster beschikt voor de burgerlijke rechtsmachten tegen de onderworpen werkgevers verjaren na tijdverloop van drie jaar, met dien verstande evenwel dat: «le délai de trois ans est un délai de prescription soumis aux causes d'interruption prévues par le Code Civil et non un délai préfix dont l'expiration entraîne déchéance du droit de l'office (Cas. 16-1-1954, Pas. 1954-I-412);

Overwegende dat de verjaring loopt tegen alle personen, behalve tegen hen voor wie de wet een uitzondering maakt (art. 2251 B.W.); dat de faling, evenwel, wettelijk niet als een opschorsende oorzaak wordt aangezien en derhalve geen schorsende werking heeft op de verjaring; dat: «cette solution ne préjudice pas aux droits des créanciers, car, en produisant à la faillite, ils interrompent la prescription; la production équivaut à une demande en justice» (cfr. Fredericq, T. VII, n° 158, p. 285);

Overwegende dat: «l'art. 451 de la loi du 18-4-1851, n'interrompt pas la prescription à l'égard des intérêts dus par le failli. Pour se mettre à l'abri, le créancier devra faire contre le curateur ou le débiteur les actes nécessaires» (Fredericq, T. VII, n° 171, p. 297) en verder: «le créancier de la masse, qui prétend avoir droit à des intérêts de sa créance, qui durant la faillite ont couru contre le failli, peut diriger son action contre le curateur» (Cas. 10-12-1925, Pas. 1926-I-106);

Overwegende dat uit dit alles ten overvloede blijkt dat de faling zelf geen oorzaak is van schorsing in zake verjaring;

Overwegende dat, in zake, echter niet dient nagegaan welke de gevolgen zijn van de faling zelf, maar dat integendeel dient vastgesteld welke de gevolgen zijn van de aangifte van een schuldvordering; of deze de verjaring stuit en welke de datum zal zijn waarop de verjaring opnieuw begint te lopen;

Dat Wij hierboven reeds aangetoond hebben dat de aangifte de verjaring inderdaad stuit en bovendien zelfs aangezien wordt als een dagvaarding;

Dat, in casu, de gepaste aangiften tijdig gedaan werden;

Overwegende dat na in rechte te hebben gedagvaard, de verjaring pas opnieuw zal beginnen te lopen van af de «sluiting van het geding»;

Inderdaad «on peut dire que la clôture de l'instance marque le point de départ d'une prescription nouvelle... C'est une règle très importante que celle qui prolonge, en principe, jusqu'à la clôture de l'instance, l'effet interruptif de la citation en justice. En effet, si la prescription a pour but de consolider des droits non contestés, elle ne saurait courir tant que les droits non contestés, elle ne saurait courir tant que les droits demeurant à l'état de contestation; or, ils le sont aussi longtemps que dure le procès... Il en résulte que la prescription ne peut s'accomplir au cours de l'instance.» (De Page, Droit Civil, T. VII, n° 1210 et 1211);

Dat derhalve in casu de aangifte van de schuldvordering de verjaring stuit tot bij het sluiten van

de faling en dat dan pas de verjaring opnieuw zal beginnen te lopen;

Overwegende dat de faling in kwestie slechts gesloten werd op 27-10-1959; dat er sinds deze dag en 10 juni 1960, nl. de dag der dagvaarding, geen drie jaar verlopen zijn en derhalve, noch voor de bijdragen, noch voor de intresten, enige verjaring is ingetreden;

Om deze redenen :

Wij, Vrederechter, alle andere of tegenstrijdige besluiten verwerpend en rechtdoende op tegenspraak;

Zeggen voor recht dat de schuldvordering van aanlegster niet verjaard is;

Veroordelen verweerder om aan aanlegster te betalen, om de bovengenoemde redenen, de som van 808.904 F;

Verwijzen verweerder bovendien tot de wettelijke intresten van 10 % van af 29-2-1960 op de som van 421.664 F tot de dag der eindbetaling en tot de kosten van het geding;

Verklaren het vonnis uitvoerbaar bij voorraad, niet-tengestaande de aanwending van enig rechtsmiddel, en zonder borg, uitgenomen voor wat de kosten betreft.

BOEKBESPREKING

Prof. Dr. A. Vranckx. — Preadvies betreffende de ruimtelijke ordening in België. — Vereniging voor de vergelijkende studie van het recht van België en Nederland. N.V. Uitgevers-maatschappij W.E.J. Tjeenk Willink, Zwolle, 1961. 29 p.

Met het oog op de aanstaande vergadering der Vereniging voor de vergelijkende studie van het recht van België en Nederland is zopas het preadvies verschenen van Prof. Dr. A. Vranckx betreffende «De ruimtelijke ordening in België». Het is opgesteld volgens de zo gewaardeerde methode van deze Vereniging, bondig en zakelijk, en het geeft een beknopt overzicht over de menigvuldige zo actuele vraagstukken, waarin de wet regelend is opgetreden om te komen tot harmonische ruimtelijke ordening.

De auteur geeft voorafgaandelijk een historisch overzicht van de ontwikkeling der wetgeving op het gebied van stedenbouw en urbanisatie, met de er bij behorende literatuur.

Prof. Vranckx bespreekt in zijn verdere uiteenzetting het wetsontwerp dat op 23 juni 1960 door de Senaat werd gestemd, in de verwachting dat het als wet zal worden uitgevaardigd.

Zo vinden wij dan in het preadvies twee hoofdstukken, het ene betreffende de gemeentelijke ordening en het andere betreffende de regionale.

De ruimtelijke ordening op gemeentelijk plan is zeer breed opgevat en, na een uiteenzetting van de algemene principes, behandelt de schrijver het algemeen en bijzonder plan van aanleg, de handhaving van dit plan door middel van de bouwvergunningen; hij bespreekt de wettelijke uitsluiting van schadevergoeding voor de schade veroorzaakt door urbanistische maatregelen, doch stelt daartegenover de mogelijkheid om, in billijkheid, aan de Raad van State een advies wegens buitengewone schade te vragen. In grote lijnen wordt de procedure van de onteigening geschetst en verder de strafrechtelijke bepalingen gesteld op overtredingen der voorschriften van het plan van aanleg.

De rooilijnen, de bouwverordening en de verkaveling worden achtereenvolgens summier, maar toch met al

wat op dit gebied van essentieel belang is, onder het oog genomen.

In het onderzoek over de regionale ruimtelijke ordening wordt gehandeld over de streekplannen en de gewestplannen.

De middelen tot coördinatie en de oprichting van een « Nationale commissie voor ruimtelijke ordening », om deze coördinatie te verwezenlijken besluiten dit uitstekend preadvis over een onderwerp, waarover wij in onze rechtsliteratuur nog maar sporadisch enkele gegevens kunnen vinden en waarvan ons thans Prof. Vranckx, al is het in zeer beknopte vorm, een volledig algemeen overzicht heeft bezorgd.

Mr. Suykerbuyk H. — Hoe een handelshuis huren ?

Middenstandsinstituut voor Cultuurverspreiding en aanvullende beroepsopleiding te Antwerpen. 43 p.

Talrijke commentaren werden reeds gepubliceerd over de wet van 30 april 1951 ter bescherming van het handelsfonds. Deze wet is ingewikkeld en haar toepassing is moeilijk. De uitvoerige commentaren, die hierover verschenen, zijn meestal geleerde uiteenzettingen, waarin de wettelijke tekst getoetst wordt aan alle mogelijke gevallen die zich kunnen voordoen; zeer dikwijls zijn ze overladen en dragen ze niet bij tot een klaar en duidelijk begrip van de wet.

Mr. Suykerbuyk heeft thans een zeer beknopte brochure uitgegeven in de reeks, die gepubliceerd wordt door het Middenstandsinstituut en het is zijn bedoeling geweest voor de kleine handelaar en de gewone middenstander op de meest bevattelijke en de meest eenvoudige wijze de principes van de wet uiteen te zetten.

Hierin is hij uitstekend geslaagd. De beperkte omvang van het boekje belet de auteur niet een goede schets te geven van het doel en de historiek der wet, om dan achtereenvolgens haar toepassingsgebied en haar leidende principes te bespreken.

Minimumduur, recht op huurvernieuwing, uitwinningvergoeding tot herstel van de schade, recht tot het uitvoeren van veranderingswerken, overdracht van het gehuurde goed en mogelijke herziening van de huurprijs, het wordt alles achtereenvolgens onderzocht, eenvoudig en klaar, met enkele gepaste voorbeelden en zakelijke onderscheidingen.

Dit boekje, dat bestemd is voor de eenvoudige man, zal volkomen zijn doel bereiken en zal bij meerdere belanghebbenden veel bijdragen tot beter begrip van hun rechten en plichten.

Catalogus van de Bibliotheek van het Interuniversitair Centrum voor Rechtsvergelijking en van de tijdschriftencollecties van het Belgisch Instituut voor Rechtsvergelijking. Brussel. 146 p.

Het Interuniversitair Centrum voor Rechtsvergelijking is een geleerd genootschap dat nog jong is, doch waaraan een keur van onze juristen met grote ijver medewerkt.

Een van de taken die het genootschap zich gesteld heeft is het oprichten van een bibliotheek voor rechtsvergelijking. Dergelijke onderneming is natuurlijk oneindig, daar het grootst mogelijke aantal juridische werken uit alle landen van de wereld er zouden moeten bijeengebracht worden. Daartoe is ten slotte geen enkele bibliotheek in staat.

De bedoeling van het Interuniversitair Centrum voor Rechtsvergelijking is bescheidener en men heeft getracht een verzameling van de bijzonderste werken

bijeen te brengen, die, zoals de inleiding van de catalogus het zegt, « een leidraad voor de rechtsvergelijking bij de verschillende disciplines » zal vormen.

Het verzamelde materiaal is inderdaad nog zeer beperkt, doch de bibliotheek, zoals ze thans reeds voorhanden is, geeft een uitstekende basis vanwaar kan vertrokken worden voor verdere studie.

Ook verzamelingen van reeds talrijke buitenlandse tijdschriften worden in de catalogus vermeld.

Het was voorzeker de moeite deze catalogus thans reeds uit te geven, omdat het voor veel studerenden een voortreffelijk wegwijzer is.

BALIELEVEN

Conferentie van de Jonge Balie te Brugge

De Conferentie van de Jonge Balie te Brugge koos dit jaar als reisdoel voor de jaarlijkse eendaguitstap bij het begin van het gerechtelijk jaar een stukje van Henegouwen. Reeds vroeg werd te Brugge samengekomen om dan gezamenlijk te vertrekken naar de werkelijk bezienswaardige stad Doornik, gelegen op de Schelde en, op Tongeren na, de oudste Belgische stad.

De kathedraal van Doornik, beschouwd als het meest oorspronkelijke en mooiste religieuze monument van ons land, voorzien van vele kunstwerken en een rijke schat, werd bezocht onder de leiding van de heer ondervoorzitter van de rechtbank van Doornik, welke zijn gehoor verbaasde door zijn werkelijk uitzonderlijk rijke kennis van zaken en zijn zeer gewaardeerde zin voor anecdote, zodat deze geleide rondgang zal blijven bij de deelnemers als de best geslaagde.

Ook van de andere bezienswaardigheden zoals het belfort — het oudste van België —, de Pont des Troues, de St.-Brice-, St.-Nicolas- en Madeleinekerk werd genoten. Rond het middaguur werd dan ten huize van confrater Mr. en mevr. A. Chevalier, voorzitter van de Conferentie der Jonge Balie van Doornik, een receptie aangeboden aan al de confraters van Brugge. Het was dan ook moeilijk om daar afscheid te nemen gezien de oprechte gastvrijheid waarmede de Brugse confraters daar geconfronteerd waren. Doch weg moesten we toch voor de lunch welke genomen werd in het « Château Vert Gazon » te Grandglise, nadat een tocht was gemaakt langsheen het landschap van Henegouwen over Antoing, Maubray, Callenelle, Wiers, Peruwelz en Blatton.

Vanuit Grandglise werd dan het kasteel van Beloeil (Schoonoghe) bereikt na een tocht door de bossen. Ook daar werd een geleid bezoek gebracht onder de leiding van de gids, die toevallig een oud-kliënt was van de ondervoorzitter der conferentie, en — hoe kan het anders ? — zijn begeleiding speciaal verzorgde. Na het kasteel werd het park bezocht, het Belgische Versailles, en op de vijvers werd van de gelegenheid tot spelevaren ook gebruik gemaakt.

Mont-St.-Aubert was het volgende programmapunt, en vanop een hoogte van 146 m met een enig mooi vergezicht op Doornik en het Vlaamse land werd er een uurtje uitgeblazen om dan over Bailleul, Herseaux, Moeskroen, Aalbeke en Lauwe naar het Parkhotel Cortina te Wevelgem te rijden waar in de gereserveerde Vlaamse zaal al de genoegens van een fijne keuken werden gemaakt. Het was dan ook slechts in de morgen van de volgende dag dat de laatste confraters zich van de gezellige atmosfeer konden losmaken om huiswaarts te keren door een dichte mist.

OVERZICHT DER BELGISCHE WETGEVING

(1 maart - 30 april 1961)

I. Staats- en Administratief Recht

A. Ministeries — Inrichting — Kaders — Openbare Instellingen.

1. *Ministerie van Afrikaanse Zaken.* — De wet van 20 februari 1961 (S. 1 maart - 1410) stelt sommige voorlopige maatregelen vast teneinde de recrutering tot de openbare ambten in België te vergemakkelijken ten gunste van de personen die in Belgisch-Congo of in Ruanda-Urundi een openbaar of een ander ambt hebben uitgeoefend.

2. *Ministerie van Landbouw. Landbouwinvesteringsfonds.* — Bij de wet van 15 februari 1961 (S. 2 maart - 1477) wordt een landbouwinvesteringsfonds opgericht.

3. *Ministerie van Openbaar Ambt.* — Het K.B. van 15 februari 1961 (S. 2 maart - 1485) richt een bestendige commissie voor de administratieve hervorming in.

4. *Ministerie van Openbaar Ambt.* — Het K.B. van 16 februari 1961 (S. 2 maart - 1486) richt de werving van de Rijksambtenaren van de eerste categorie in.

5. *Ministerie van Openbaar Ambt.* — Het K.B. van 16 februari 1961 (S. 2 maart - 1491) richt de proeftijd voor de kandidaten van de eerste categorie van het rijkspersoneel in, terwijl het verder hun statuut voor die periode bepaald.

6. *Ministerie van Sociale Voorzorg.* — Het K.B. van 28 februari 1961 (S. 2 maart - 1503) stelt het organiek kader van het instituut voor geneeskundige controle vast.

7. *Ministerie van Afrikaanse zaken.* — Het K.B. van 4 februari 1961 (S. 2 maart - 1503) stelt sommige bijzondere bepalingen vast inzake het syndicaal statuut van het bestuurspersoneel in Afrika.

8. *Ministerie van Afrikaanse zaken.* — Bij K.B. van 7 februari 1961 (S. 2 maart - 1504) wordt de minister van Afrikaanse zaken gemachtigd sommige bijzondere maatregelen te treffen ten gunste van bepaalde categorieën van personen die geroepen worden om hun diensten te verlenen in Kongo in de hoedanigheid van tijdelijk agent van het Afrikaans bestuur.

9. *Ministerie van Afrikaanse zaken.* — Het K.B. van 11 februari 1961 (S. 2 maart - 1504 - 1505) wijzigt het K.B. van 18 mei 1959 houdende het statuut van de gouverneur-generaal van Belgisch-Kongo, van de vice-gouverneur-generaal, van de secretaris-generaal van Belgisch Kongo en van de provincie-gouverneurs van Belgisch Kongo.

10. *Ministerie van Afrikaanse zaken.* — Het M.B. van 30 januari 1961 (S. 2 maart 1961 - 1506) stelt uitvoeringsmaatregelen vast van het K.B. van 26 juni 1960 houdende het statuut van de ambtenaren van het Bestuur in Afrika, van de kaders van het onderwijs, van de rechterlijke orde en van de gerechtelijke politie der parketten en van de aanvullingsagenten in dienst op 30 juni 1960.

11. *Ministerie van Justitie.* — Het K.B. van 19 jan. 1961 (S. 3 maart - 1527) wijzigt het K.B. van 2 april 1954 tot vaststelling van het vast kader van het administratief personeel van het hoofdbestuur van het Ministerie van Justitie.

12. *Ministerie van Volksgezondheid.* — Het K.B. van 28 februari 1961 (S. 3 maart 1961 - 1530) wijzigt het K.B. van 24 december 1960, houdende vaststelling van de voorwaarden gesteld tot het verlenen van premies om niet voor het verwerven van woningen die gebouwd werden of die zullen gebouwd worden voor rekening : a) van vennootschappen aangenomen door de Nationale Maatschappij voor de huisvesting; b) van vennootschappen aangenomen door de Nationale Maatschappij van de kleine landeigendom zelf; c) van gemeenten of van commissies van openbare onderstand.

13. *Ministerie van Verkeerswezen.* — Het M.B. van 6 februari 1961 (S. 4 maart - 1597) stelt het reglement vast voor de inrichting van examens voor werving van hulpkrachten van het bestuur der posten.

14. *Ministerie van Openbare Werken.* — Het K.B. van 27 februari 1961 (S. 4 maart - 1602) wijzigt het K.B. van 5 december 1955 tot vaststelling van het organiek kader van het Ministerie van Openbare Werken en van Wederopbouw, sector Openbare Werken.

15. *Ministerie van Openbare Werken.* — Het K.B. van 27 februari 1961 (S. 8 maart - 1745) wijzigt het K.B. van 5 december 1960 tot vaststelling van het organiek kader van het Ministerie van Openbare Werken en van Wederopbouw, sector openbare werken.

16. *Ministerie van Arbeid.* — Het K.B. van 28 jan. 1961 (S. 8 maart - 1754) wordt het K.B. van 17 juli 1959, houdende vaststelling van het organiek kader van het Ministerie van Arbeid, gewijzigd.

17. *Binnenlandse zaken - Gemeentewet.* — Bij de wet van 28 februari 1961 (S. 9 maart - 1770) wordt art. 75 van de gemeentewet aangevuld.

18. *Binnenlandse Zaken.* — Het K.B. van 22 februari 1961 (S. 9 maart - 1761) wijzigt het K.B. van 6 mei 1958 tot vaststelling van de schalen verbonden aan de bijzondere graden bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken.

19. *Ministerie van Volksgezondheid.* — Het K.B. van 22 februari 1961 (S. 9 maart - 1785) stelt een college van advies voor de sector geneeskunde, bij het Ministerie van volksgezondheid en van het gezin in.

20. *Ministerie van Onderwijs.* — Het K.B. van 19 jan. 1961 (S. 10 maart - 1847) stelt de toekenningsvoorwaarden en de vorm der door de Koninklijke muziekconservatoria uitgereikte attesten, getuigschriften en diploma's en van het virtuositeitsdiploma vast.

21. *Ministerie van Landbouw.* — Het K.B. van 25 januari 1961 (S. 15 maart - 1973) wijzigt het K.B. van 14 januari 1956 tot vaststelling van de schalen verbonden aan de bijzondere graden bij het Ministerie van Landbouw.

22. *Instellingen van openbaar nut. - Statuut van het personeel.* — Het K.B. van 14 februari 1961 (S. 15 maart - 2033) stelt het statuut van het personeel van sommige instellingen van openbaar nut onder het

toezicht van de Minister van Volksgezondheid en van de Minister van Sociale Voorzorg en van de Minister van tewerkstelling en Arbeid vast.

23. *Rijksdienst voor arbeidsbemiddeling en werkloosheid.* — Het K.B. van 3 maart 1961 (S. 15 maart - 2056) wijzigt het organiek regentsbesluit van 26 mei 1945 betreffende de inrichting van de Rijksdienst voor arbeidsbemiddeling en werkloosheid.

24. *Ministerie van Afrikaanse zaken.* — Het K.B. van 22 februari 1961 (S. 16 maart - 2081) wijzigt het K.B. van 28 juni 1960, houdende het statuut van de ambtenaren van het Bestuur in Afrika, van de kaders van het onderwijs, van de rechterlijke orde en van de gerechtelijke politie der parketten en van de aanvullingsambtenaren in dienst op 30 juni 1960.

25. *Ministerie van Afrikaanse zaken.* — Het M.B. van 24 februari 1961 (S. 16 maart - 2083) stelt de uitvoeringsmaatregelen vast van het K.B. van 28 juni 1960 tot vaststelling van het statuut van de ambtenaren van het Bestuur in Afrika, van de kaders van het onderwijs, van de rechterlijke orde en van de gerechtelijke politie der parketten en van de aanvullingsambtenaren in dienst op 30 juni 1960.

26. *Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid.* — Het K.B. van 27 februari 1961 (S. 17 maart - 2129) wijzigt het K.B. van 23 augustus 1960 tot vaststelling van de schalen verbonden aan de bijzondere graden bij het Ministerie van Arbeid.

27. *Ministerie van Openbaar Onderwijs.* — Het K.B. van 2 februari 1961 (S. 18 maart - 2183) wijzigt het K.B. van 2 september 1957 houdende vaststelling en coördinatie van het organiek kader van het personeel van het hoofdbestuur van het Ministerie van Openbaar Onderwijs.

28. *Ministerie van Openbaar Ambt.* — Het K.B. van 14 maart 1961 (S. 23 maart - 2294) wijzigt het K.B. van 30 maart 1939 betreffende de ter beschikkingstelling van het Rijkspersoneel.

29. *Ministerie van Openbaar Ambt.* — Het K.B. van 14 maart 1961 (S. 23 maart - 2295) wijzigt het K.B. van 27 januari 1953 betreffende de wedertewerkstelling der Rijksambtenaren.

30. *Ministerie van Afrikaanse zaken.* — Het K.B. van 14 maart 1961 (S. 23 maart - 2297) stelt voor de Rijksbesturen uitvoeringsmaatregelen vast van art. 2 der wet van 20 februari 1961, houdende sommige voorlopige maatregelen teneinde de recrutering tot de openbare ambten in België te vergemakkelijken ten gunste van de personen die in Belgisch-Congo of in Ruanda-Urundi een openbaar of een andere ambt hebben uitgeoefend.

31. *Ministerie van Volksgezondheid.* — Het K.B. van 21 maart 1961 (S. 24 maart 1961 - 2346) stelt het tijdelijk kader vast van het Ministerie van Volksgezondheid voor het jaar 1961.

32. *Ministerie van Volksgezondheid.* — Het K.B. van 21 maart 1961 (S. 24 maart 1961 - 2351) bepaalt de voorwaarden inzake de sociale, medische tuberculosebestrijding, tot toekenning van subsidies ten voordele van de bestrijding.

33. *Ministerie van Openbare Werken - Wederopbouw.* — Bij K.B. van 15 maart 1961 (S. 27 maart - 2438) worden de ambtsgebieden van de provinciale directeurs en van de commissies van beroep voor oorlogsschade van Brabant en Luxemburg samengesmolten.

34. *Ministerie van Openbare Werken.* — Het K.B. van 17 maart 1961 (S. 29 maart - 2516) wijzigt het K.B. van 24 juli 1959 tot vaststelling van de schalen verbonden aan de bijzondere graden bij het Ministerie van Openbare Werken en van Wederopbouw, tak Openbare Werken.

35. *Ministerie van Openbaar Ambt.* — Het K.B. van 14 februari 1961 (S. 31 maart - 2747) stelt de personeelskaders van de instituten der Belgische Radio en Televisie vast.

36. *Ministerie van Justitie.* — Het K.B. van 27 maart 1961 (S. 31 maart - 2744) wijzigt het kader van het hoofdbestuur van het Ministerie van Justitie.

37. *Binnenlandse zaken - Gemeentepersoneel.* — Het K.B. van 23 maart 1961 (S. 1 april 1961 - 2806) stelt de diensten vast die in aanmerking genomen worden voor het toekennen van weddenverhogingen aan het Provincie- en Gemeentepersoneel bedoeld in art. 71 par. 1° lid der wet van 14 februari 1961.

38. *Ministerie van Justitie.* — Het K.B. van 16 maart 1961 (S. 4-5 april - 2891) wijzigt het personeelskader van de buitendiensten der gevangenen en weldadigheidsgestichten.

39. *Ministerie van Landbouw.* — Bij K.B. van 21 maart 1961 (S. 4-5 april - 2900) wordt het K.B. van 6 februari 1957 houdende vaststelling van het organiek kader van het Ministerie van Landbouw, gewijzigd.

40. *Ministerie van Openbare Werken.* — Het K.B. van 24 maart 1961 (S. 4-5 april - 2904) wijzigt het K.B. van 5 december 1955 tot vaststelling van het organiek kader van het Ministerie van Openbare Werken.

41. *Diensten van de eerste minister.* — Het K.B. van 27 maart 1961 (S. 6 april 1961 - 2954) wijzigt het regentsbesluit van 20 juni 1946 houdende bepaling van de inrichting en de werking der ministeriële kabinetten.

42. *Ministerie van Openbare Werken.* — Het K.B. van 24 maart 1961 (S. 6 april 1961 - 2957) wijzigt het K.B. van 25 april 1956 tot vaststelling van het statuut der personeelsleden van het Ministerie van buitenlandse zaken en buitenlandse handel.

43. *Ministerie van Openbare Werken.* — Het K.B. van 29 maart 1961 (S. 6 april 1961 - 2959) wijzigt het K.B. van 5 december 1955 tot vaststelling van het organiek kader van het Ministerie van Openbare Werken en van Wederopbouw, sector openbare Werken.

44. *Binnenlandse zaken - Grenswijziging.* — De wet van 20 februari 1961 (S. 7 april 1961 - 2994) wijzigt de grenzen der gemeenten Erbisöl-Ghlin.

45. *Binnenlandse zaken - Grenswijziging.* — De wet van 24 maart 1961 (S. 8 april 1961 - 3058) wijzigt de grenzen van de Stad Gent en van de gemeente Ledeberg.

46. *Diensten van de eerste minister.* — Het K.B. van 29 maart 1961 (S. 8 april 1961 - 3064) wijzigt het regentsbesluit van 12 april 1950 waarbij de toekenning van de toelagen voor de uitoefening van hogere functies geregeld wordt.

47. *Ministerie van Openbaar Ambt.* — Het K.B. van 23 maart 1961 (S. 8 april - 3067) wijzigt het K.B. van 16 februari 1961 tot inrichting van de werving der Rijksambtenaren van de eerste categorie.

48. *Ministerie van Openbaar Ambt.* — Het K.B. van 24 maart 1961 (S. 8 april - 3069) wijzigt het K.B. van 20 januari 1939 houdende vaststelling van de werking en de bevoegdheid van het vast wervingssecretariaat.

49. *Ministerie van Openbaar Ambt.* — Het K.B. van 21 maart 1961 (S. 8 april 1961 - 3070) wijzigt het K.B. van 16 maart 1940 betreffende het verlof van het Rijkspersoneel.

50. *Ministerie van Landbouw.* — Het K.B. van 14 oktober 1960 (S. 11 april - 3155) wijzigt het K.B. van 15 oktober 1951 houdende organiek reglement van de Rijksstations voor landbouwkundig onderzoek.

51. *Ministerie van Sociale Voorzorg.* — Bij K.B. van 24 maart 1961 (S. 11 april 1961 - 3163) wordt een technische commissie voor de coördinatie der sociale zekerheid opgericht.

52. *Ministerie van Financiën.* — Het K.B. van 23 maart 1961 (S. 12 april 1961 - 3196) wijzigt het regentsbesluit van 16 januari 1945 betreffende de werking van de Rijksdienst voor Maatschappelijke zekerheid.

53. *Ministerie van Financiën.* — Het K.B. van 28 maart 1961 (S. 14 april - 3244) wijzigt het K.B. van 24 februari 1954 houdende vaststelling van het organiek kader van het Ministerie van Financiën en het K.B. van 30 maart 1955 tot vaststelling van de schalen verbonden aan de bijzondere graden bij het Ministerie van Financiën.

54. *Ministerie van Landbouw.* — Het K.B. van 22 maart 1961 (S. 14 april - 3247) stelt de indeling in categorieën vast van sommige graden die voorkomen in het vast organiek kader van het Ministerie van Landbouw.

55. *Ministerie van sociale voorzorg.* — Het K.B. van 16 maart 1961 (S. 18 april - 3381) stelt de schalen vast van sommige bijzondere graden bij het Ministerie van Sociale Voorzorg.

56. *Ministerie van Volksgezondheid.* — Het K.B. van 17 april 1961 (S. 19 april - 3418) wijzigt het K.B. van 29 april 1960 houdende bepaling van de schalen verbonden aan de bijzondere graden van het Ministerie van Volksgezondheid en van het Gezin.

57. *Instellingen van openbaar nut.* — Het K.B. van 24 maart 1961 (S. 22 april - 3516) wijzigt het K.B. van 14 februari 1961 tot vaststelling van het statuut van het personeel van sommige instellingen van openbaar nut.

58. *Ministerie van Openbare Werken.* — Het K.B. van 29 maart 1961 (S. 22 april - 3517) wijzigt het K.B. van 24 juli 1959 tot vaststelling van de schalen ver-

bonden aan de bijzondere graden bij het Ministerie van Openbare werken en wederopbouw, tak openbare werken.

59. *Ministerie van Volksgezondheid en het Gezin.* — De K. Besluiten van 20 maart 1961 en 24 maart 1961 SS. 24 april - 3548) wijzigen het K.B. van 29 februari 1960 tot vaststelling van de schalen verbonden aan de bijzondere graden bij het Ministerie van Volksgezondheid en van het gezin.

60. *Ministerie van Middenstand.* — Het K.B. van 10 april 1961 (S. 24 april - 3547) stelt het statuut vast van het personeel van de Rijksdienst voor de pensioenen der zelfstandigen.

61. *Commissie van Openbare Onderstand.* — Het K. B. van 24 maart 1961 (S. 26 april - 3655) stelt de uitvoeringsmaatregelen vast der wet van 15 juli 1960 houdende wijziging van art. 24 der wet van 10 maart 1925 tot regeling van de openbare onderstand.

62. *Diensten van de eerste Minister.* — Bij K.B. van 25 april 1961 (S. 26 april - 3684) wordt een kabinet voor algemeen beleid ingesteld.

63. *Commissie van Openbare Onderstand.* — Het K.B. van 27 februari 1961 (S. 1 maart - 1450) stelt de regelen vast inzake het afzonderlijk beheer, het houden van de inventarissen en het houden van de boekhouding voor de verzorgingsinstellingen van de Commissies van openbare Onderstand.

64. *Commissie van openbare onderstand.* — Het K.B. van 27 februari 1961 (S. 1 maart - 1454) regelt het statuut van de gewestelijke ontvangers der Commissies van openbare Onderstand.

65. *Ministerie van Economische zaken.* — Het K.B. van 4 april 1961 (S. 28 april - 3720) stelt het tijdelijk organiek kader van het Ministerie van economische zaken voor het jaar 1960 vast.

B. *Economische zaken.*

66. *Economische Expansie.* — Het K.B. van 27 febr. 1961 (S. 1 maart - 1413) stelt de datum vast waarop de wet voor economische expansie, sociale vooruitgang en financieel herstel in werking treedt, wat betreft de de rechten van successie en van overgang bij overlijden en het registratierecht op de schenkingen.

67. *Economische Expansie.* — Het K.B. van 27 febr. 1961 (S. 1 maart - 1414) stelt de uitvoeringsmaatregelen vast van de artikelen 122 tot 125, 127 tot 130 en 132 der wet van 14 februari 1961 voor economische expansie, sociale voorzorg en financieel herstel.

68. *Economische expansie.* — Het K.B. van 27 febr. 1961 (S. 1 maart - 1423) stelt de uitvoeringsmaatregelen vast van titel 3, eerste hoofdstuk, afdeling 1 der wet van 14 februari 1961 voor economische expansie, sociale vooruitgang en financieel herstel.

69. *Economische expansie.* — Het K.B. van 25 febr. 1961 (S. 1 maart - 1456) stelt de uitvoeringsmodaliteiten vast van art. 32 der wet van 14 februari 1961 voor economische expansie, sociale vooruitgang en financieel herstel.

70. *Kolenmijnshade.* — Bij K.B. van 3 februari 1961 (S. 7 maart - 1706) worden de wetten betreffende het

nationaal waarborgfonds inzake kolenmijnschade ge-coördineerd.

71. *Nijverheidsmaalders.* — Bij M.B. van 27 februari 1961 (S. 8 maart - 1753) wordt het opmaken van zekere bescheiden door de tarwehandelaars en door de nijverheidsmaalders voorgeschreven.

72. *Economische expansie.* — Het K.B. van 22 maart 1961 (S. 23 maart - 2291) stelt de uitvoeringsmodaliteiten vast van art. 4 der wet van 14 februari 1961 voor economische expansie, sociale voorzorg en financieel herstel.

73. *Economische Expansie.* — Het M.B. van 17 febr. 1961 (S. 24 maart - 2372) wijzigt en vult aan de M. Besluiten van 23 maart 1960 en 30 december 1960 nopens de verplichtingen betreffende de opslagmiddelen en opslag inzake petroleumprodukten.

74. *Taxameters.* — Het M.B. van 21 maart 1961 (S. 25 maart - 2410) regelt de goedkeuring van en de installatie der taxameters.

75. *Economische expansie.* — Het K.B. van 10 apr. 1961 (S. 20 april - 3442) stelt de uitvoeringsmodaliteiten der wet van 18 juli 1959 tot invoering van bijzondere maatregelen ter bestrijding van de economische en sociale moeilijkheden in sommige gewesten, gewijzigd bij de wet voor economische expansie, sociale vooruitgang en financieel herstel.

76. *Wolnijverheid.* — Het K.B. van 30 maart 1961 (S. 22 april - 3525) wijzigt het K.B. van 20 februari 1961 houdende reglementering van de in de sector wol gebruikte benamingen.

77. *Statistieken.* — Bij M.B. van 7 april 1961 (S. 29 april 1961 - 3759) wordt een maandelijks en drie-maandelijks statistiek voorgeschreven van de bedrijvigheid, de beweging en de localisatie der voorraden bij de in- en uitvoerders, de raffinadeurs van petroleum en petroleumderivaten, alsmede van de voortbrengers van ruwe petroleum en van natuurlijk petroleumgas.

78. *Uitvoer van vlees.* — Bij K. B. van 24 maart 1961 (S. 29 april - 3756) wordt het K.B. van 12 december 1955 betreffende de uitvoer van vlees aangevuld.

C. Financiën.

79. *Begroting.* — Bij de wet van 24 februari 1961 (S. 2 maart - 1475) worden nieuwe voorlopige kredieten, komende in mindering van de begroting voor het dienstjaar 1961 geopend terwijl de afsluiting der verichtingen van de uitgaven betreffende het dienstjaar 1960 wordt verdaagd.

80. *Begroting.* — De wet van 22 februari 1961 (S. 3 maart 1961 - 1522) stelt de begroting vast der kwade posten en dringende betalingen voor het dienstjaar 1961.

81. *Lening door de Nationale Maatschappij over de Huisvesting.* — Het K.B. van 23 februari 1961 (S. 6 maart - 1651) stelt de intresten en delgingslasten vast, te dragen door de Nationale Maatschappij voor de Huisvesting op de gedurende het jaar 1961 gelichte tranches van haar leningen.

82. *Begroting.* — De wet van 22 februari 1961 (S.

7 maart - 1688) stelt de Rijksschuldbegroting voor het dienstjaar 1961 vast.

83. *Lening door de Nationale Maatschappij voor de huisvesting.* — Bij K.B. van 4 maart 1961 (S. 18 maart - 2162) wordt de Nationale Maatschappij voor de huisvesting ertoe gemachtigd onder staatswaarborg een lening aan te gaan van 50 miljoen fr. bestemd voor de financiering van de bouw van huizen met belofte van aankoop.

84. *Lening door de Nationale Maatschappij voor de huisvesting.* — Bij K.B. van 9 maart 1961. S. 21 maart - 2271) wordt de Nationale Maatschappij voor de huisvesting ertoe gemachtigd onder staatswaarborg een lening van 1 milliard 200 miljoen fr. aan te gaan.

85. *Begroting.* — De wet van 11 juli 1960 (S. 30 maart 1961 - 2547) stelt de eindregeling vast der begrotingen van de dienstjaren 1953-1954 en 1955.

86. *Lening der Nationale Maatschappij voor kleine landeigendommen.* — Bij K.B. van 22 maart 1961 (S. 31 maart ? 2744) wordt de Nationale Maatschappij voor de kleine landeigendom ertoe gemachtigd onder staatswaarborg een lening van 300 miljoen fr. aan te gaan.

87. *Lening door de Regie van Telefoon en Telegraaf.* — Bij M.B. van 23 maart 1961 (S. 10 april - 3123) worden de modaliteiten betreffende een door de Regie van Telegraaf en Telefoon te sluiten lening, groot 2 miljoen fr. bepaald).

88. *Begroting.* — Het K.B. van 20 maart 1961 (S. 13 april - 3225) regelt de controle over de toelage te boeken op de begroting van het Ministerie van Middenstand.

D. Onderwijs.

89. *Hoger onderwijs - Financiering.* — Het K.B. van 21 februari 1961 (S. 3 maart - 1526) stelt de uitvoeringsmodaliteiten vast der wet van 2 augustus 1960 betreffende de tussenkomst van de staat in de financiering van de vrije universiteiten en van diverse inrichtingen voor hoger onderwijs en voor wetenschappelijk onderzoek.

90. *Diploma's.* — Het K.B. van 3 mei 1961 (S. 16 maart - 2078) wijzigt bijlage 1 van het K.B. van 15 februari 1958 tot regeling van de gelijkwaardigheid van bepaalde Franse en Nederlandse diploma's van hoger onderwijs, met de overeenkomstige Belgische diploma's.

91. *Wedden.* — Het K.B. van 7 maart 1961 (S. 16 maart - 2078) regelt de wedden van sommige leden van het onderwijzend personeel van de Staat.

92. *Studiebeurzen.* — De K. Besluiten van 2 maart 1961 (S. 16 maart - 2084 en 2086) kennen studiebeurzen toe aan Belgische of Luxemburgse kinderen waarvan de vader of de voogd in de Kongorepubliek gevestigd is.

93. *Wedden.* — Het K.B. van 15 maart 1961 (S. 23 maart - 2300) regelt de wedden van sommige leden van het onderwijzend personeel van de Staat.

94. *Academische titels.* — Het K.B. van 12 januari

1961 (S. 29 maart - 2520) stelt de voorwaarden vast voor het verlenen van de titel van gegradueerde van de hogere graad in de economische, handels- en consulaire wetenschappen door de Rijkshandelshogeschool te Antwerpen.

95. *Academische titels.* — Het K.B. van 1 maart 1961 (S. 29 maart - 2521) stelt de voorwaarden vast voor het verlenen van de graden van kandidaat vertaler, licentiaat vertaler en licentiaat tolk door de Rijkshandelshogeschool te Antwerpen.

96. *Tijdelijke Scholen.* — Het K.B. van 31 december 1960 (S. 4-5 april 1961 - 2912) regelt de inrichting der tijdelijke scholen en leergangen van het technisch onderwijs.

97. *Examencommissies.* — Het K.B. van 28 februari 1961 (S. 4-5 april - 2914) en het M.B. van 2 maart 1961 (2916) richten de centrale examencommissie voor het normaal onderwijs, voor bewaarschoolonderwijzeressen in.

98. *Examencommissies.* — Bij K.B. van 24 maart 1961 (S. 7 april - 3007) worden de examencommissies samengesteld belast met het afnemen van de eind-examens in de inrichtingen voor normaal technisch onderwijs.

99. *Studiemeesters.* — Het K.B. van 10 april 1961 (S. 15 april - 3304) stelt het aantal studiemeesters, opvoeders en internaatsstudiemeesters verbonden aan de Rijksinrichtingen voor lager, middelbaar, normaal en technisch onderwijs vast.

100. *Beroep van architect.* — Bij M.B. van 9 maart 1961 (S. 19 april - 3415) wordt de commissie, voorzien bij art. 7 der wet van 20 februari 1949 op de bescherming van de titel en van het beroep van architect ingesteld.

101. *Onderwijs.* — Het K.B. van 22 maart 1961 (S. 22 april - 3520) stelt de toepassing vast van artikel 5 der wet van 14 mei 1955 en van de artikelen 24, 27 en 32 der wet van 29 mei 1959, tot wijziging van de wetgeving betreffende het bewaarschoolonderwijs, het lager, middelbaar, normaal, technisch en kunstonderwijs.

E. Volksgezondheid.

102. *Aanbouw van Volkswoningen.* — Het K.B. van 28 februari 1961 (S. 3 maart - 1531) wijzigd het regentsbesluit van 12 augustus 1948 houdende vaststelling van de voorwaarden gesteld tot het verlenen van premies om niet voor de aanbouw door het privaats initiatief van volkswoningen en van kleine landeigendommen.

103. *Aanbouw van volkswoningen.* — Het K.B. van 28 februari 1961 (S. 3 maart-1532) wijzigd het regentsbesluit van 14 augustus 1948 houdende vaststelling van de voorwaarden gesteld tot het verlenen van premies om niet voor het verwerven van woningen die gebouwd werden of die zullen gebouwd worden voor rekening: a) van vennootschappen aangenomen door de Nationale Maatschappij voor de huisvesting; b) van vennootschappen aangenomen door de Nationale Maatschappij voor de kleine landeigendom of van de Nationale Maatschappij van de kleine landeigendom zelf;

c) van gemeenten of van commissies van openbare onderstand.

104. *Vervoer van vlees.* — Het K.B. van 8 maart 1961 (S. 8 april - 3080) wijzigd het K.B. van 14 juli 1960 betreffende het vervoer langs de weg van voor menselijk verbruik geschikt vlees, bereid of verduurzaamd vlees, vet en slachtafval.

105. *Vlees.* — Het K.B. van 23 maart 1961 (S. 17 april - 3356) stelt de voorwaarden vast voor de bereiding van vlees.

106. *Gezinszorg.* — Het K.B. van 24 maart 1961 (S. 21 april - 3479) wijzigd het K.B. van 19 juli 1960 betreffende de inrichting van opleidingscentra voor gezinshelpsters.

107. *Pharmaceutische producten.* — Het M.B. van 24 maart 1961 (S. 21 april - 3480) vult aan en wijzigd de bijlagen I, II en IV van het K.B. van 11 juli 1959, houdende wijziging van het K.B. van 31 mei 1958 betreffende de reglementering van het bewaren, verkopen en gebruiken van pesticiden en phytopharmaceutische producten.

108. *Fabricage van geneesmiddelen.* — Het M.B. van 6 april (S. 26 april - 3656) stelt de uitvoeringsmodaliteiten vast der artikelen 24 en 44 van het K.B. van 6 juni 1960 betreffende de fabricage, de bereiding en distributie in het groot en de ter handstelling van geneesmiddelen.

F. Openbare werken en wederopbouw.

109. *Oorlogsschade.* — Het K.B. van 21 februari 1961 (S. 4 maart - 1601) stelt inzake oorlogsschade aan woongebouwen, de integrale vergoedingscoëfficiënten voor de periode van 1 januari 1961 tot 30 juni 1961 vast op 5,55 %.

110. *Oorlogsschade.* — Het K.B. van 21 februari 1961 (S. 4 maart - 1602) stelt inzake oorlogsschade aan boten, de integrale vergoedingscoëfficiënten voor de periode van 1 januari tot 31 maart 1961 vast op 5,90 %.

111. *Onteigening voor oprichten van schoolgebouwen.* — De wet van 1 februari 1961 (S. 6 maart - 1650) regelt het in huur nemen, in afwachting van de onteigening van gronden nodig voor het oprichten van schoolgebouwen, voorzien in hoofdstuk 2 der wet van 29 mei 1959 tot wijziging van de wetgeving betreffende het bewaarschoolonderwijs, het lager, middelbaar, normaal, technisch en kunstonderwijs.

112. *Bouwbedrijf.* — Het K.B. van 17 maart 1961 (S. 1 april 1961 - 2813) stelt een comité in voor bevordering, coördinatie en toepassing van de bekrachtigde normen betreffende het bouwbedrijf en de daarin gebruikte producten.

G. Justitie.

113. *Bepalen van alcoholgehalte in het bloed.* — Het M.B. van 20 januari 1961 (S. 28 april - 3717) wijzigd het M.B. van 22 augustus 1959 tot uitvoering van het K.B. van 10 juni 1959 betreffende inzonderheid de bloedproef met het oog op de bepaling van het alcoholgehalte.

114. *Verblijf van vreemdelingen in België.* — Het K.B. van 25 maart 1961 (S. 25 april 1961 - 3591) stelt de voorwaarden vast waaronder vreemdelingen België mogen binnenkomen en er zich vestigen.

115. *Vaststelling der methoden om het alcoholgehalte in het bloed te bepalen.* — Het K.B. van 4 april 1961 (S. 21 april - 3475) stelt de methoden vast om het alcoholgehalte in het bloed te bepalen.

H. Landbouw.

116. *Kaas.* — Bij M.B. van 24 februari 1961 (S. 17 maart - 2117) wordt een controle op harde kaas ingericht.

117. *Pluimvee.* — Het M.B. van 13 maart 1961 (S. 17 maart - 2120) stelt de voorwaarden vast betreffende de uitvoer van geslacht gevogelte en de invoer van levend slachtpluimvee en geslacht gevogelte.

118. *Pluimvee.* — Het K.B. van 1 maart 1961 (S. 17 maart - 2126) schrijft maatregelen voor betreffende de exploitatie en de werking voor de voor de uitvoer aangenomen slachthuizen voor pluimvee.

119. *Melk.* — Het M.B. van 30 maart (S. 4-5 april 1961 - 2901) stelt het bedrag der premieën vast toegekend aan de instellingen die uit Belgische melk zekere melkderivaten voortbrengen vast.

120. *Brouwerijgerst.* — Het M.B. van 7 april 1961 (S. 15 april - 3299) wijzigt het M.B. van 23 mei 1960 tot instelling van een facultatieve kwaliteitscontrole voor de inlandse brouwerijgerst.

121. *Melk.* — Het M.B. van 6 maart 1961 (S. 9 maart - 1777) stelt het bedrag der premieën, toegekend aan de instellingen die uit Belgische melk zekere melkderivaten voortbrengen, vast.

I. Middenstand.

122. *Ambacht.* — Het K.B. van 22 februari 1961 (S. 11 maart 1961 - 1903) stelt de voorwaarden tot uitoefening van het beroep van installateur van centrale verwarming, in de klein en middelgrote ambachts- en nijverheidsondernemingen vast.

123. *Pensioenkassen voor zelfstandigen.* — Het M.B. van 22 februari 1961 (S. 15 maart - 2049) stelt voor het dienstjaar 1961 het maximum bedrag vast dat de beheerkosten in de pensioenkassen voor zelfstandigen mag bereiken.

J. Verkeerswezen.

124. *Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen.* — Bij K.B. van 21 maart 1961 (S. 25 maart - 2394) worden de nieuwe statuten van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen vastgesteld.

125. *Technische controle der automobielen.* — Het M.B. van 23 maart 1961 (S. 1 april 1961 - 2809) wijzigt het M.B. van 10 augustus 1947 betreffende de inrichting van de technische controle der automobielen.

126. *Loodsgeldtarieven.* — Bij K.B. van 20 maart 1960 (S. 4-5 april - 2897) worden de loodsgeldtarieven uitgedrukt in Belgische munt voor de Schelde beneden Antwerpen en de Scheldemonding, aangepast.

127. *Loodsrechten.* — Het K.B. van 20 maart 1961 (S. 6 april 1961 - 2958) wijzigt het K.B. van 31 aug. 1959 tot vaststelling der loodsrechten op het kanaal Gent-Terneuzen.

128. *Bevrachtingscontrole.* — Het M.B. van 25 maart 1961 (S. 22 april 1961 - 3515) stelt de vrachten vast voor elk door bemiddeling van de dienst voor regeling der binnenvaart gesloten bevrachtingscontract.

129. *Zeevisserij.* — Het K.B. van 13 februari 1961 (S. 2 maart - 1483) stelt overgangsmaatregelen vast voor het verwerven van de brevetten voor stafpersoneel der afdeling, dek- en zeevisserij.

K. Landsverdediging.

130. *Statuut der militairen.* — Het K.B. van 20 febr. 1961 (S. 2 maart - 1496) stelt het statuut vast der militairen die tijdens de oorlog 1940-45 bij de Belgische strijdkrachten in Groot-Brittannië gediend hebben.

131. *Militairen met onbepaald verlof.* — Het M.B. van 20 februari 1961 (S. 1 maart - 1415) stelt het reglement voor militairen met onbepaald verlof vast.

132. *Rijkswacht.* — Het K.B. van 28 maart 1961 (S. 8 april 1961 - 3074) wijzigt het K.B. van 9 april 1952 houdende geldelijk statuut van het personeel der Rijkswacht.

133. *Rijkswacht.* — Het K.B. van 17 april 1961 (S. 25 april - 3590) stelt het geldelijk statuut vast van het personeel der Rijkswachtreserves.

L. Internationale Overeenkomsten.

134. *Overeenkomst tussen België en Kongo.* — De wet van 25 januari 1961 (S. 7 maart - 1681) keurt de overeenkomst goed tussen België en Kongo en Ruanda-Urundi alsmede het protocol bij deze overeenkomst, ondertekend te New-York op 15 april 1960.

135. *Overeenkomst tussen België en Groot-Brittannië.* — De wet van 27 januari 1961 (S. 1 april 1961 - 2802) keurt de overeenkomst goed tussen België en Groot-Brittannië betreffende de invaliditeits- en overlijdenspensioenen der burgerlijke slachtoffers van de oorlog 1939-45, ondertekend te Brussel op 3 oktober 1957.

II. Rechtsvordering en rechterlijke inrichting

136. *Vertegenwoordiging van beklaagden en burgerlijke praktijken voor de strafrechtzaken.* — De wet van 16 februari 1961 (S. 2 maart - 1480) wijzigt de wetgeving inzake de vertegenwoordiging van de beklaagden, de burgerlijke partijen en de burgerlijk aansprakelijke partijen voor de strafrechtbanken.

De artikelen 152, 185 en het 2e lid van art. 417, van het wetboek van Strafvordering, worden door andere bepalingen vervangen, terwijl verschillende andere bepalingen aan het wetboek van strafvordering worden toegevoegd.

137. *Rechterlijke inrichtingen.* — Bij de wet van 28 februari 1961 (S. 13 maart - 1937) wordt de wet van 20 maart 1934, tot wijziging van art. 252 der wet van 18 juni 1869 op de rechterlijke inrichting, verlengd voor de dienstjaren 1959 en 1960.

138. *Vrederegerecht te Boom.* — Het K. Besluit van

27 maart 1961 (S. 4-5 april - 2894) wijzigt wat het vredegerrecht te Boom betreft het K.B. van 15 januari 1928 tot vaststelling van het aantal en de duur van de gewone terechtzittingen van de vredegerrechten en politierechtbanken, alsmede van de dagen en van de uren waarop de griffies van die rechtbanken toegankelijk zijn.

139. *Werkrechtersraden*. — De Kon. Besluiten van 20 maart 1961 (S. 6 april - 2966-2967) wijzigen de K. Besluiten van 20 juni 1952 tot vaststelling van de schaal der vaste vergoedingen, toe te kennen aan de voorzitters van de werkrechtersraden van beroep, van sommige werkrechtersraden van eerste aanleg, alsmede aan de juridische bijzitters van de werkrechtersraden van eerste aanleg.

140. *Werkrechtersraden*. — Het K.B. van 23 maart 1961 (S. 22 april - 3523) wijzigt de samenstelling en de inrichting van de werkrechtersraden van eerste aanleg te Brussel, Gent en Luik.

141. *Werkrechtersraden van Beroep*. — Bij K.B. van 23 maart 1961 (S. 22 april 1961 - 3524) worden meerdere kamers voor werklieden en voor bedienden in de werkrechtersraden van beroep te Antwerpen en te Brussel ingericht.

III. Arbeidsrecht en maatschappelijk hulpbetoon

142. *Verzekering tegen ziekte en invaliditeit. Inrichting van de klachtencommissies*. — Het K.B. van 27 februari 1961 (S. 1 maart - 1430) regelt de inrichting en de werking van de klachtencommissies en van de commissies van beroep inzake de verplichte verzekering tegen ziekte en invaliditeit.

143. *Ziekte- en invaliditeitsverzekering - Tarificatiediensten*. — Het K.B. van 27 februari 1961 (S. 1 maart - 1446) regelt de tarificatiediensten.

144. *Rijksdienst voor arbeidsbemiddeling en werkloosheid*. — Het K.B. van 25 februari 1961 (S. 1 maart 1961 - 1455) wijzigt het organiek regentsbesluit van 26 mei 1945 betreffende de inrichting van de Rijksdienst voor arbeidsbemiddeling en werkloosheid.

145. *Gezinsvacantiegeld*. — Bij K.B. van 20 februari 1961 (S. 4 maart - 1607) regelt de toekenning van gezinsvacantiegeld in 1961.

146. *Arbeid - Vlasbereiding*. — Bij K.B. van 24 febr. 1961 (S. 4 maart - 1614) wordt algemeen verbindend verklaard de beslissing van 22 augustus 1960 van het Nationaal Paritair Comité voor de vlasbereiding, betreffende de verkorting van de arbeidsduur.

147. *Arbeid - Zeevisserij*. — Bij M.B. van 9 februari 1961 (S. 6 maart - 1659) wordt bij de Rijksdienst voor arbeidsbemiddeling en werkloosheid een gespecialiseerde nationale commissie van advies voor de zeevisserij opgericht.

148. *Ziekte- en invaliditeitsverzekering*. — Het M.B. van 17 februari 1961 (S. 9 maart - 1779) wijzigt het M.B. van 22 september 1955 ter uitvoering van het organiek K.B. van de ziekte- en invaliditeitsverzekering en de bilaterale en multilaterale overeenkomsten betreffende de sociale zekerheid waar zij de ziekte- en invaliditeitsverzekering beogen.

149. *Pensioen voor zelfstandigen*. — Bij K.B. van 18 februari 1961 (S. 17 maart - 2128) worden sommige termijnen inzake pensioen voor zelfstandigen verlengd.

150. *Arbeid - Tabaksbedrijf*. — Bij K.B. van 3 maart 1961 (S. 17 maart - 2131) wordt algemeen verbindend verklaard de beslissing van 3 oktober 1960 van het Nationaal Paritair comité voor het huden- en lederbedrijf tot toekenning van een eindejaarspremie aan de arbeiders tewerkgesteld in sommige ondernemingen waar schoenen en pantoffels en de gedeelten in leder ervan worden vervaardigd.

151. *Gebrekkigen en verminkten*. — Bij K.B. van 3 februari 1961 (S. 18 maart - 2169) worden de wetbepalingen betreffende de gebrekkigen en de verminkten gecoördineerd.

152. *Overlevingspensioen voor arbeiders*. — Bij K.B. van 10 maart 1961 (S. 18 maart - 2174) worden zekere bepalingen uitgevaardigd in uitvoering van artikel 24 der wet van 21 mei 1955 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor arbeiders, gewijzigd bij de wet van 1 augustus 1957.

153. *Arbeid - Huiden- en Lederbedrijf*. — Bij K.B. van 3 maart 1961 (S. 21 maart - 2239) wordt algemeen verbindend verklaard de beslissing van 3 oktober 1960 van het Nationaal Paritair Comité voor het huden- en lederbedrijf tot vaststelling van de minimumlonen der arbeiders tewerkgesteld in sommige ondernemingen waar schoenen en pantoffels en de gedeelten in leder ervan worden vervaardigd, alsmede koppeling van deze lonen aan het indexcijfer der kleinhandelsprijzen van het Rijk.

154. *Werkloosheid*. — Het K.B. van 20 maart 1961 (S. 23 maart - 2309) regelt de tegemoetkoming in het loon van de werknemers die door de overschakeling in hun onderneming zijn getroffen.

155. *Pensioenstelsel voor mijnwerkers*. — Het K.B. van 16 maart 1961 (S. 24 maart - 2345) wijzigt het wetsbesluit van 25 februari 1947 tot samenvoeging en wijziging van de wetten betreffende het pensioenstelsel voor de mijnwerkers en de ermede gelijk gestelden.

156. *Ziekte- en invaliditeitsverzekering*. — Het K.B. van 21 maart 1961 (S. 24 maart - 2358) wijzigt het K.B. van 10 juli 1957 betreffende de ziekte- en invaliditeitsverzekering.

157. *Arbeid - Metaalbouw*. — Bij K.B. van 7 maart 1961 (S. 25 maart - 2412) wordt algemeen verbindend verklaard de beslissing van 12 augustus 1960 van het Nationaal Paritair Comité voor de metaalbouw, betreffende de verkorting van de arbeidsduur.

158. *Arbeid - Beroepsopleiding*. — Het K.B. van 24 maart 1961 (S. 28 maart - 2482) regelt de tegemoetkoming door de Rijksdienst voor arbeidsvoorziening in de uitgaven inherent aan de selectie, de beroepsopleiding of de nieuwe installatie van het door de werkgevers in dienst genomen personeel met het oog op de oprichting, de uitbreiding of de inschakeling van ondernemingen.

159. *Beroepsopleiding*. — Het K.B. van 24 maart 1961 (S. 28 maart - 2484) regelt de versnelde beroepsopleiding voor volwassenen en de herscholing voor de werklozen.

160. *Arbeid - Binnenscheepvaart.* — Bij K.B. van 7 maart 1961 (S. 29 maart - 2527) wordt algemeen verbindend verklaard de beslissing van 29 november 1960 van het Nationaal Paritair Comité voor de binnenscheepvaart tot invoering van het gewaarborgd weekloon.

161. *Ziekte- en invaliditeitsverzekering.* — Het K.B. 23 maart 1961 (S. 30 maart - 2716) wijzigt het organiek K.B. van 22 september 1955 van de ziekte en invaliditeitsverzekering.

162. *Arbeid - Garagebedrijf.* — Bij K.B. van 7 maart 1961 (S. 31 maart - 2770) wordt algemeen verbindend verklaard de beslissing van 8 december 1960 van het Nationaal Paritair Comité voor het garagebedrijf tot regeling van de arbeidsvoorwaarden der arbeiders tewerkgesteld in de ondernemingen welke onder zijn bevoegdheid vallen.

163. *Arbeid - Tuinbouwbedrijf.* — Bij K.B. van 15 maart 1961 (S. 31 maart - 2775) worden algemeen verbindend verklaard de beslissingen van 17 juni 1959 en van 7 februari 1961 van het Nationaal Paritair Comité voor het tuinbouwbedrijf betreffende de beperking van de arbeidsduur.

164. *Arbeid - Kleinhandelszaken.* — Bij K.B. van 24 maart 1961 (S. 1 april - 2823) wordt algemeen verbindend verklaard de beslissing van 25 november 1960 van het Nationaal Paritair Comité voor de zelfstandige kleinhandel tot vaststelling van de bezoldigingsvoorwaarden der bedienden tewerkgesteld in kleinhandelszaken.

165. *Rust- en Overlevingspensioen voor arbeiders.* — Het K.B. van 21 maart 1961 (S. 4-5 april - 2908) wijzigt de wet van 21 mei 1955 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor bedienden.

166. *Rust- en Overlevingspensioen voor bedienden.* — Het K.B. van 21 maart 1961 (S. 4-5 april - 2909) wijzigt de wet van 12 juni 1957 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor bedienden.

167. *Kinderbijslag voor loonarbeiders.* — Het K.B. van 21 maart 1961 (S. 4-5 april - 2911) past de gecoördineerde wetten betreffende de kinderbijslag aan aan de bepalingen van de wet van 12 april 1960 tot eenmaking van de verschillende stelsels van koppeling aan het indexcijfer der kleinhandelsprijzen.

168. *Arbeid - Hotelbedrijf.* — Bij K.B. van 7 maart 1961 (S. 4-5 april - 2918) wordt algemeen verbindend verklaard de beslissing van 12 december 1960 van het Nationaal Paritair Comité voor het hotelbedrijf tot vaststelling van de minimumweden van het bediendenpersoneel.

169. *Arbeid - Handel in brandstoffen.* — Bij K.B. van 15 maart 1961 (S. 4-5 april - 2920) wordt algemeen verbindend verklaard de beslissing van 27 september 1960 van het Gewestelijk Paritair Comité voor de handel in brandstoffen van Oost-Vlaanderen betreffende de vaststelling der minimumlonen en der arbeidsvoorwaarden van de arbeiders tewerkgesteld in de ondernemingen welke ressorteren onder dit comité alsook de koppeling van deze lonen aan het indexcijfer van de kleinhandelsprijzen van het Rijk.

170. *Arbeid - Dorsondernemingen.* — Bij K.B. van 24 maart 1961 (S. 8 april - 3082) wordt de arbeid in de dorsondernemingen van jongens beneden de 16 jaar en voor vrouwen beneden de 21 jaar verboden.

171. *Rusthuizen voor bejaarden.* — Het K.B. van 21 maart 1961 (S. 11 april 1961 - 3157) stelt de prijs per dag onderhoud in rusthuizen voor bejaarden en tehuizen voor kinderen vast.

172. *Arbeid - Grootwarenhuizen.* — Bij K.B. van 29 maart 1961 (S. 11 april - 3166) wordt de duur van de wekelijkse arbeid der werknemers, tewerkgesteld in sommige diensten der grootwarenhuizen vastgesteld.

173. *Waarborgfonds.* — Het K.B. van 23 maart 1961 (S. 21 april - 3193) wijzigt het K.B. van 26 april 1932 houdende organiek reglement van het waarborgfonds ingesteld bij de wet betreffende de vergoedingen der schade voortspruitend uit arbeidsongevallen.

174. *Arbeid - Schoennijverheid.* — Bij K.B. van 6 april 1961 (S. 15 april - 3308) wordt algemeen verbindend verklaard de beslissing van 3 oktober 1960 van het Nationaal Paritair Comité voor het huden- en lederbedrijf tot vaststelling van de minimumlonen der arbeiders tewerkgesteld in de ondernemingen waar schoenen en pantoffels en de gedeelten in leder ervan worden vervaardigd en welke in de provincie West-Vlaanderen zijn gevestigd, alsmede koppeling van deze lonen aan het indexcijfer der kleinhandelsprijzen van het Rijk.

175. *Maatschappelijke zekerheid voor arbeiders, mijnwerkers en zeelieden ter Koopvaardij.* — Het K.B. van 23 maart 1961 (S. 18 april - 3382) past het wetsbesluit aan van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, het wetsbesluit van 10 januari 1945 betreffende de maatschappelijke zekerheid van de mijnwerkers en er mee gelijkgestelden en het wetsbesluit van 7 februari 1945 betreffende de maatschappelijke zekerheid van zeelieden ter koopvaardij, aan de bepalingen van de wet van 12 april 1960 tot eenmaking van de verschillende stelsels van koppeling aan het indexcijfers der kleinhandelsprijzen.

176. *Arbeidsbemiddeling en werkloosheid.* — Het M.B. van 23 februari (S. 20 april - 3443) stelt de referte lonen vast van art. 83 par. 2 van het regentsbesluit van 26 mei 1945 betreffende de inrichting van de Rijksdienst voor arbeidsbemiddeling en werkloosheid.

177. *Rijksdienst voor arbeidsvoorziening.* — Bij K.B. van 25 februari 1961 (S. 1 maart - 1458) worden door de Rijksdienst voor arbeidsvoorziening de bevoegdheden van het fonds voor scholing, ontscholing en sociale herscholing voor minder valieden overgenomen.

IV. Fiscaal recht

178. *Invoerrechten.* — Het K.B. van 9 maart 1961 (S. 17 maart - 2115) vult het K.B. aan van 27 december 1960 tot instelling van een bijzonder recht op de invoer van sommige landbouw en voedingsproducten.

179. *Invoerrechten.* — Het M.B. van 9 maart 1961 (S. 17 maart - 2116) vult het M.B. aan van 28 december 1960 houdende instelling van een bijzonder

recht bij de invoer van sommige landbouw- en voedingsproducten.

180. *Invoerrechten*. — Het M.B. van 17 maart 1961 (S. 18 maart - 2163) stelt een tarief van invoerrechten vast.

181. *Invoerrechten*. — Het M.B. van 29 maart 1961 (S. 1 april - 2808) stelt een tarief van invoerrechten vast.

182. *Belasting op spelen en weddenschappen*. — Bij K.B. van 22 maart 1961 (S. 7 april - 2996) worden de wetsbepalingen betreffende de belasting op de spelen en de weddenschappen samengeordend.

183. *Invoerrechten*. — Het M.B. van 13 april 1961 (S. 20 april 1961 - 3435) stelt een bijzonder recht in bij de invoer van sommige landbouw- en voedingsproducten.

184. *Invoerrechten*. — Bij M.B. van 20 april 1961 (S. 25 april - 3589) wordt de toepassing geschorst van het M.B. van 13 april 1961 houdende instelling van en bijzonder recht bij de invoer van sommige landbouw- en voedingsproducten.

H. Boonen

TIJDSCHRIFTEN

De Gemeente, jrg. 1961 - n° 7-8 :

Congres 1960-1961 van de Vereniging van Belgische Steden en Gemeenten (Brussel 27 mei 1961).

Nederlands Juristenblad, jrg. 1961 - n° 30 :

W. L. Schenk, *Wilsrechten*. — H. Meyers, *Een te kort*. — Ed. Emmering, *Verkeersovertredingen*, door

buitenlanders begaan. — H. H. A. De Graaff, *Société internationale de droit pénal militaire et de droit de la guerre*.

Advocatenblad, jrg. 1961 - n° 7 :

A. A. Th. Boenders en C. H. F. Polak, *Herziening van het echtscheidingsrecht*. — L. J. De Haan, *Advocatuur in het oude Rome (III)*. — L. Salomonson, *Journée des avocats suisses 1961*.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-amt en Registratie, jrg. 1961 - n° 4689 :

M. H. van Hoogstraten, *De Haagse Conventie tot opheffing van het vereiste van legalisatie (II, slot)*. — J. J. Beyerman, *Een ruzie van vóór 300 jaren weerspiegeld in twee notariële akten*. — S. Gerbrandy, *Overzicht der Nederlandse Rechtspraak, Zakenrecht (I)*.

Bestuurswetenschappen, jrg. 1961 - n° 5 :

S. J. Fockema Andreae, *Vorming van grote waterschappen*. — F. F. X. Cerutti, *Overgang van cultuurgrond naar een niet-agrarische bestemming*. — G. A. van Poelje, *Toekomstig Zuiderzeeland*.

Journal des Tribunaux, jrg. 1961 - n° 4329 :

G. Potvin, *Les arrêts de fin de semaine nouveau mode d'exécution des courtes peines d'emprisonnement*.

Revue Pratique du Notariat Belge, jrg. 1961 - n° 2462 :

M. Hanotiau, *Des droits de l'usufruitier sur les dividendes d'actions de sociétés*.

Recueil Dalloz, jrg. 1961 - n° 29 :

M. Le Clère, *L'évolution de la compétence territoriale des officiers de police judiciaire*.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"